

Izvještaj o provedbi projekta "Dijaspورا za razvoj"

Novembar 2018.godine

SADRŽAJ

1. UVOD	3
2. OSNOVNE INFORMACIJE O PROJEKTU	4
3. REALIZIRANE AKTIVNOSTI TOKOM 2017. I 2018.GODINE.....	6
3.1. KOMPONENTA 1: Jačanje okvira politika i institucionalnih kapaciteta	6
3.1.1. Izrada Okvirne strategije saradnje sa iseljeništvom	7
3.1.2. Uspostava web portala za dijasporu	9
3.1.3. Istraživanje Mapiranje dijaspore iz Bosne i Hercegovine.....	10
3.1.4. Uspostava Reprezentativnog tijela dijaspore iz BiH u Njemačkoj	13
3.1.5. Održavanje konferencija za dijalog sa dijasporom.....	18
3.1.6. Prenos znanja iz iseljništva u javni sektor u BiH	21
3.1.7. Obuke za državne službenike iz entitetskih i državnih institucija.....	26
3.2. KOMPONENTA 2: Jačanje kapaciteta jedinica lokalne samouprave	26
3.2.1. Izgradnja kapaciteta jedinica lokalne samouprave.....	26
3.2.2. Podrška zajedničkim inicijativama jedinica lokalne samouprave i iseljništva.....	28
3.3. KOMPONENTA 3: Podrška prenosu znanja i zajedničkim investicijama	32
3.3.1. Prenos znanja u privatni sektor	32
3.3.2. Unapređenje ekonomske i investicijske saradnje.....	33
4. PRIJEDLOG ZAKLJUČAKA	34

1. UVOD

Programom rada Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine za 2018. godinu predviđena je izrada *Izveštaja o provedbi projekta "Dijaspora za razvoj"*. Izveštaj se dostavlja u svrhu informisanja Vijeće ministara Bosne i Hercegovine o provedbi ovog projekta.

Projekat je realizovan u okviru Memoranduma o razumijevanju potpisanog 17.05.2017.godine između Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Švicarske Konfederacije, koju zastupa Federalni ured za vanjske poslove putem Švicarske agencije za razvoj i saradnju (SDC) koju predstavlja Ambasada Švicarske u Bosni i Hercegovini, Razvojnog programa Ujedinjenih nacija u Bosni i Hercegovini (UNDP) i Međunarodne organizacije za migracije (IOM) koja djeluje preko svoje Misije u Bosni i Hercegovini, a u skladu sa Odlukom Predsjedništva BiH broj 01-50-1-1643-46/17 od 10.05.2017.godine.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 96.sjednici održanoj 28.03.2017.godine utvrdilo prijedlog za zaključivanje ovog Memoranduma i zadužilo Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine da prijedlog za zaključivanje predmetnog memorandum dostavi Predsjedništvu Bosne i Hercegovine na odobrenje u skladu sa Odlukom Predsjedništva Bosne i Hercegovine o postupanju ministarstava, upravnih organizacija i drugih institucija Bosne i Hercegovine prilikom poduzimanja aktivnosti i pokretanja postupka u području međunarodnih odnosa koji imaju za cilj ostvarivanje međunarodne saradnje iz njihovog djelokruga rada ("Službeni glasnik BiH" br. 57/14).

Svrha potpisanog Memoranduma o razumijevanju je da olakša i unaprijedi saradnju između strana potpisnica sa ciljem stvaranja povoljnog okruženja za uključivanje dijaspora u razvoj Bosne i Hercegovine, ne ograničavajući pri tome saradnju s drugim akterima. Definirovano je da će strane specifično saradivati na provedbi zajedničke inicijative/projekta pod nazivom: *Uvrštavanje koncepta migracija i razvoja u relevantne politike, planove i aktivnosti u Bosni i Hercegovini: "Dijaspora za razvoj" (D4D)*. Opći cilj projekta je doprinijeti poboljšanju socio-ekonomskih prilika i perspektiva za žene i muškarce u Bosni i Hercegovini, kao i unapređenju njihove kvalitete života kroz snažniju saradnju s dijasporom. Projekat je vrijedan 5.692.538 USD s četverogodišnjim periodom implementacije - od decembra 2016. do decembra 2020.godine.

Sve aktivnosti koje se realizuju u okviru projekta "Dijaspora za razvoj" korespondiraju sa ciljevima i aktivnostima utvrđenim u dokumentu Politika o saradnji sa iseljeništvom koju je Vijeće ministara usvojilo na 99. sjednici održanoj 18. 04. 2017. godine ("Službeni glasnik BiH" broj: 38/17), te kao takve predstavljaju ujedno i realizaciju programskih zadataka Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice.

Vlada Švicarske finansira projekat "Dijaspora za razvoj" u okviru "Strategije saradnje Švicarske u BiH 2017-2020" koja se fokusira na zdravstvo, ekonomiju i zapošljavanje, te

demokratsku upravu, opštinske usluge i pravdu s tim što se kroz sve ove oblasti provlače teme migracijskog partnerstva, smanjenja rizika od katastrofa, rodne ravnopravnost i principa dobrog upravljanja. Migracijsko partnerstvo se fokusira na jačanje kapaciteta Bosne i Hercegovine za adekvatno rješavanje izazova i prilika koje se javljaju usljed migracija te korištenje razvojnih potencijala migracija (naročito iseljništva) u korist Bosne i Hercegovine.

"Strategije saradnje Švicarske u BiH 2017-2020" je pripremljena i provodi se od strane Švicarske agencije za razvoj i saradnju (SDC), koja je dio Ministarstva vanjskih poslova Švicarske i Državnog sekretarijata za ekonomske poslove (SECO) Švicarske.

Drugi važan dokument na kome počiva projekat "Dijaspora za razvoj" je "Švicarska strategija o migracijskom partnerstvu za zemlje Zapadnog Balkana (BiH, Srbija i Kosovo) za period 2016-2019." Institucionalni partneri u implemantaciji migracijskog partnerstva u BiH su Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice u dijelu koji se odnosi na readmisiju i iseljništvo, te Ministarstvo sigurnosti po pitanju imigracija.

Materijal Izvještaj o provedbi projekta "Dijaspora za razvoj" sadrži uvod, osnovne informacije o projektu, realizovane aktivnosti u periodu 2017. i 2018., te prijedlog zaključaka.

2. OSNOVNE INFORMACIJE O PROJEKTU

Projekat *Uvrštavanje koncepta migracija i razvoja u relevantne politike, planove i aktivnosti u Bosni i Hercegovini: "Dijaspora za razvoj" (D4D)* je projekat Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine (MLJPI) i Vlade Švicarske u partnerstvu s Razvojnim programom Ujedinjenih nacija u BiH (UNDP) i Međunarodnom organizacijom za migracije u BiH (IOM).

Opći cilj projekta je doprinijeti poboljšanju socio-ekonomskih prilika i perspektiva za žene i muškarce u Bosni i Hercegovini, kao i unapređenju njihove kvalitete života kroz snažniju saradnju s dijasporom.

Projekat je vrijedan 5.692.538,00 USD (oko 10,5 miliona KM) i implementira se u periodu od decembra 2016. do decembra 2020.godine. Najveći dio projekta finansira Vlada Švicarske u iznosu 5.050.496 USD (oko 9.320.000 KM). UNDP i IOM su zajedno osigurali sufinansiranje u iznosu od 12,7% u odnosu na doprinos Vlade Švicarske (UNDP 461.513 USD, a IOM 180.529 USD).

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice je osigurao **nematerijalni doprinos** projektu kroz troškove osoblja Ministarstva angažovanog na realizaciji projekta, te organizaciju jednog okruglog stola za javnu raspravu u prostorijama institucija BiH. Ministarstvo će također biti domaćin četiri sastanaka kontakt osoba za dijasporu i seminara za izgradnju kapaciteta uposlenika, uz osiguranje prostorija za sastanke u institucijama BiH i postojeće opreme za simultano prevođenje.

Projektne partneri – općine/opštine doprinijele su sa oko 200.000 KM (što predstavlja 25% od projektom predviđenih poticajnih sredstava). Očekivano paralelno finansiranje kroz privatni sektor iznosi približno 3,5 miliona KM.

Pored Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice i Ministarstva vanjskih poslova, kao institucija direktno nadležnih za iseljništvo, partneri na projektu su i druge relevantne institucije vlasti na svim nivoima vlasti uključujući relevantne institucije Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, kantone u Federaciji Bosne i Hercegovine i 16 jedinica lokalne samouprave (JLS): Bijeljina, Bratunac, Jajce, Ključ, Laktaši, Ljubuški, Lopare, Maglaj, Nevesinje, Posušje, Prijedor, Sanski Most, Tuzla, Velika Kladuša, Zenica i Žepče, te privatni sektor iz Bosne i Hercegovine i iseljništva, kao i organizacije i pojedince iz iseljništva.

Glavni projektni implementator je UNDP, dok je IOM zadužen za podršku implementaciji jedne od tri projektne komponente.

Projekat se sastoji od sljedećih komponenti:

Komponenta 1: Jačanje okvira politika, institucionalnih kapaciteta viših nivoa vlasti i međusobna saradnja, što podrazumijeva: izradu Okvirne strategije saradnje sa iseljništvom i akcionog plana, jačanje kapaciteta državnih i entitetskih institucija za saradnju s iseljništvom, međusobnu koordinaciju, poboljšanu komunikaciju sa iseljništvom putem interaktivnog web portala i konferencije za dijalog sa iseljništvom, istraživanje Mapiranje dijaspore iz BiH, uspostava predstavničkih tijela iseljništva u zemljama sa većim brojem iseljenika, te prenos znanja iz iseljništva u javne institucije u Bosni i Hercegovini.

Komponenta 2: Jačanje kapaciteta lokalnih vlasti da se povežu sa iseljništvom, osiguraju kvalitetnije usluge iseljništvu i olakšaju učešće iseljništva u lokalnom ekonomskom razvoju što podrazumijeva: uključivanje iseljništva u lokalne razvojne strategije, jačanje kapaciteta jedinica lokalne samouprave za saradnju sa iseljništvom i sufinansiranje lokalnih projekata uz učešće iseljništva.

Komponenta 3: Podrška prenosu znanja i zajedničkim investicijama između iseljništva i privatnog sektora u Bosni i Hercegovini što podrazumijeva podršku prenosu znanje i vještina iz iseljništva u privatni sektor u Bosni i Hercegovini u cilju zajedničkih investicija, podršku start-up preduzećima uz učešće iseljništva, te podršku direktnom investiranju iseljništva.

Tokom pripreme projekta vršene su konsultacije sa svim relevantnim institucijama u Bosni i Hercegovini, a provedba projekta je otpočela u decembru 2016.godine na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine.

Na početku realizacije projekta, formiran je Projektni odbor koji je zadužen za donošenje upravljačkih odluka o projektu u slučajevima kada rukovodilac projekta zatraži smjernice za djelovanje. Projektni odbor odobrava godišnje planove rada, nadgleda cjelokupni napredak njihove provedbe i odobrava bilo kakva veća odstupanja. Projektni odbor je zadužen za strateško usmjeravanje te za konačno odobravanje postupanja u vezi s odabranim strateškim i

operativnim pitanjima. Projektni odbor osigurava da su odgovarajući resursi na raspolaganju i posreduje u eventualnim sukobima unutar projekta ili pregovara u pronalaženju rješenja za probleme koji mogu nastati između projekta i vanjskih aktera.

Projektni odbor se sastoji od devet stalnih članova i njihovih zamjenika imenovanih od strane sljedećih institucija / organizacija: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice, Ministarstvo vanjskih poslova, Vlada Republike Srpske, partnerske općine, *I-platform* – platforma dijaspore iz BiH u Švicarskoj, Ambasada Švicarske u BiH, UNDP i IOM.

Međutim, Vlada Republike Srpske je dana 03.03.2018. godine, aktom broj: 17.05-055-432-1/17 dostavila Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH i projektnim partnerima Ambasadi Švicarske, UNDP-u i IOM-u zaključak broj: 04/1-012-2-394/18 od 01.03.2018. godine u kojem se pod tačkom 2. navodi: “Vlada Republike Srpske smatra da je neprihvatljivo pokretanje inicijativa od strane zajedničkih institucija u BiH i međunarodnih aktera u BiH, koje se odnose na saradnju sa dijasporom, bez prethodne saglasnosti nadležnih institucija na nivou entiteta”, dok se u tački 3. navodi: “**Vlada Republike Srpske stopira svoje dalje učesće u projektu ‘Uvrštavanje koncepta migracija i razvoja u relevantne politike i aktivnosti u BiH – ‘Dijaspورا za razvoj’**”, te povlači svoje imenovane predstavnike iz Projektnog odbora ovog projekta”.

Dana 30.03.2018.godine predstavnici Švicarske ambasade u BiH održali su sastanak sa predstavnicima partnerskih općina na kome im je saopšteno da se realizacija projektnih aktivnosti u Republici Srpskoj suspenduje zbog gore navedene odluke Vlade Republike Srpske.

Projektni odbor projekta “Dijaspورا za razvoj” je na sastanku održanom 28.05.2018. godine donio odluku da se zasada jedna trećina finansijskih sredstava iz projekta namijenjenih za aktivnosti u Republici Srpskoj preusmjeri na druge aktivnosti.

Preostale dvije trećine finansijskih sredstava iz projekta namijenjenih za aktivnosti u Republici Srpskoj su zadržane za slučaj da Vlada Republike Srpske u narednom periodu promjeni svoj stav i nastavi realizaciju projekta.

3. REALIZIRANE AKTIVNOSTI TOKOM 2017. I 2018.GODINE

Kako je gore naznačeno, projekat "Dijaspورا za razvoj" se sastoji od tri komponente, dok svaka od komponenti sadrži niz projektnih aktivnosti. U nastavku su prezentirane najvažnije aktivnosti provedene tokom 2017. i 2018.godine u okviru svake komponente, kao i postignuti rezultati.

3.1. KOMPONENTA 1: Jačanje okvira politika i institucionalnih kapaciteta

Aktivnosti iz prve kponente projekta usmjerene su ka jačanju okvira politika prema iseljeništvu i jačanju institucionalnih kapaciteta za saradnju sa iseljeništvom u institucijama na nivou Vijeća ministara BiH, entiteta Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine, te

Brčko distrikata Bosne i Hercegovine. Ukupna vrijednost prve komponente projekta iznosi oko 1 milion USD, a implementiraju je Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice i Međunarodna organizacija za migracije (IOM).

U izvještajnom periodu su realizirane sljedeće aktivnosti:

3.1.1. Izrada Okvirne strategije saradnje sa iseljeništvom

U skladu sa Politikom o saradnji sa iseljeništvom tačka *1.1. Donijeti okvirnu strategiju saradnje sa iseljeništvom*, aktivnosti na izradi Okvirne strategije saradnje sa iseljeništvom, otpočele su u 2017.godini na bazi modularnog principa na način da se na nivou Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, Vlade Republike Srpske i Vlade Brčko distrikta Bosne i Hercegovine paralelno formiraju radne grupe za izradu Okvirne strategije saradnje sa iseljeništvom uz uvažavanje principa međuinstitucionalne saradnje i multidisciplinarnog pristupa. Rad radnih grupa je kompatibilan i u skladu sa važećim ustavnim nadležnostima institucija u Bosni i Hercegovini uz stalnu komunikaciju i koordinaciju rada radnih grupa od strane Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, kao nadležne institucije za kreiranje politike BiH u oblasti iseljeništva. Ovim se htjelo obezbjediti da se kroz četiri strategije saradnje s iseljeništvom, akcione planove i okvir za monitoring i evaluaciju uključe svi nivoi vlasti u Bosni i Hercegovini.

Pozitivno Mišljenje na modularni pristup pri izradi Strategije saradnje s iseljeništvom dala je Vlada Federacije Bosne i Hercegovine aktom broj:1772/17 od 21.12.2017. godine, Vlada Republike Srpske aktom broj: 04/1-012-2-2184/17 od 14.09.2017.godine i Vlada Brčko distrikta Bosne i Hercegovine aktom 01.11-1161DS-003/17 od 29.11.2017. godine.

U skladu s gore navedenim, Vlada Brčko distrikta Bosne i Hercegovine je na 30. redovnoj sjednici održanoj 01.02.2018.godine donijela Odluku o imenovanju radne grupe za izradu Strategije saradnje sa iseljeništvom.

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je na 110. hitnoj sjednici održanoj 05.04.2018.godine donijela Rješenje o formiranju interresorne radne grupe za izradu Strategije saradnje sa iseljeništvom.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 151. sjednici održanoj 01.08.2018.godine donijelo je Odluku o formiranju Radne grupe za izradu Okvirne strategije saradnje sa iseljeništvom za razdoblje 2019-2023.

Međutim, Vlada Republike Srpske je dana 03.03.2018. godine, svojim gore pomenutim aktom obustavila svoje učešće u izradi Okvirne strategije saradnje sa iseljeništvom, kao i svoje učešće u projektu "Dijaspora za razvoj".

Realizacija aktivnosti na izradi Okvirne strategije saradnje sa iseljeništvom je nastavljena, te je realizovano sljedeće:

- U septembru 2018.godine iz projektnih sredstava angažovana su tri stručna konsultanata za podršku radnim grupama za izradu Okvirne strategije saradnje sa iseljeništvom (Vladimir Petronijević iz Beograda za Radnu grupu na nivou Vijeća ministara BiH koji je ujedno i vodeći konsultant, Ermin Cero iz Sarajeva za Radnu grupu FBIH i Damir Miljević iz Banjaluke za Radnu grupu BD BiH),
- 12.10.2018.godine Ministarstvo je održalo sastanak sa izabranim konsultantima na kome je dogovoren način i koordinacija rada među konsultantima i partnerima u projektu;
- 17.10.2018.godine Ministarstvo je održalo sastanak sa predsjednicima radnih grupa za izradu Strategije i izabranim konsultantima na kome su dogovoreni osnovni principi i okvirna dinamika rada radnih grupa. Dogovoreno je da će se kroz tri strateška cilja Politike o saradnji sa iseljeništvom razraditi sadržaj dokumenata strategija kroz četiri osnovna stuba: zakonodavni okvir, investiranje, korištenje ljudskih potencijala i mladi u iseljeništvu;
- 24.10.2018.godine Ministarstvo je održalo sastanak sa predstavnicima Američke agencije za međunarodnu saradnju (USAID) koja je izrazila interes da u okviru svog projekta "Diaspora Invest" pruži tehničku podršku izradi Strategije u dijelu koji se odnosi na investiranje dijaspora. U tu svrhu angažovana su 2 konsultanta – jedan lokalni za investiranje iseljeništva koji će se pridružiti gore pomenutom izabranom konsultantskom timu i raditi na operativnom nivou, dok će jedan međunarodni stručnjak iz oblasti investiranja iseljeništva provesti obuku za članove radnih grupa;
- Tokom oktobra 2018.godine izrađen je nacrt situacione analize;
- U prvoj sedmici novembra 2018.godine održani su prvi konstituirajući sastanci svih radnih grupa na kojima su usvojeni poslovnici o radu i članovima radnih grupa predstavljen nacrt situacione analize;
- Tokom novembra 2018.godine članovi radnih grupa su dostavili svoje komentare i prijedloge na nacrt situacione analize, te je izrađen dio polaznih dokumenata strategija koji se odnosi na zakonodavni okvir;
- Sredinom decembra 2018.godine planiran je drugi sastanak sve tri radne grupe na kojima će se usvojiti situaciona analiza i nastaviti rad na polaznim dokumentima strategija koji se odnose na zakonodavni okvir. Takođe će se u okviru ovog i sljedećih sastanaka radnih grupa održati obuka za članove radnih grupa u oblasti rada sa dijasporom i vezivanja dijaspora za razvoj zemalja porijekla. Obuke će održati međunarodni stručnjaci IOM-a i USAID-a.

Napomena: U okviru prethodnog pilot projekta Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, Vlade Švicarske i Razvojnog programa Ujedinjenih nacija (UNDP) pod nazivom "Migracije i razvoj" realizovanog u periodu 2012-2015.godina, izrađena je publikacija pod naslovom *Preporuke za uvrštavanje koncepta migracija i razvoja u izradu i realizaciju javnih politika u BiH* koje su ažurirane i štampane u okviru projekta "Dijaspora za razvoj". Primjerci publikacije su podijeljeni članovima radnih grupa za izradu Okvirne strategije saradnje sa iseljeništvom, te dostavljeni jedinicama lokalne samouprave, relevantnim institucijama na nivou BiH, FBIH, RS i BD BiH. Elektronska verzija Preporuka postavljena je na web portal

Ministarstva: <https://dijaspora.mhrr.gov.ba/wp-content/uploads/2018/09/Preporuke-finalna-verzija-prelom-19jul2017.pdf> .

3.1.2. Uspostava web portala za dijasporu

Cilj interaktivnog portala za iseljništvo je da okupi iseljništvo u virtuelnu zajednicu i time omogući njihovo međusobno povezivanje i povezivanje sa institucijama u Bosni i Hercegovini. Na portalu imaju mogućnost razmjenjivati iskustva, prenijeti znanje i vještine, te promovirati inicijative za uključivanje iseljništva u razvoj Bosne i Hercegovine.

Portal s adresom www.dijaspora.mhrr.gov.ba je izrađen u drugoj polovini 2017. godine. IOM, kao implementator projektnih aktivnosti, je angažovao firmu zaduženu za izradu web portala i obuku predstavnika Ministarstva koji će administrirati ovu stranicu. U tu svrhu oformljen je tim sa predstavnicima Sektora za iseljništvo, Odsjeka za informatičko-tehničku podršku u Ministarstvu i predstavnik Ministarstva vanjskih poslova iz Odsjeka za informatiku i komunikacije.

Prvi interaktivni portal za dijasporu iz Bosne i Hercegovine u vlasništvu Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice pokrenut je 26. februara 2018.godine i dostupan je na sva tri službena jezika u Bosni i Hercegovini.

Primarni cilj ovog portala je da se uspostavi dvosmjerna komunikacija između Bosne i Hercegovine i iseljništva. Ono što je bitno za ovaj portal jeste da je on izraz potrebe i, prije svega, ideje iseljništva da se napravi ovakav portal koji bi bio zajednička tačka komunikacije.

Portal pruža iseljništvu, pored vijesti i dokumenata, također i informacije o projektima i mogućnost da kroz forum Sajam ideja iznesu svoje ideje i projekte, da podijele iskustva i znanje stečeno u inostranstvu i promovišu inicijative iz iseljništva za razvoj Bosne i Hercegovine.

Na portalu je dostupan i objedinjen adresar institucija u Bosni i Hercegovini kao i diplomatsko-konzularnih predstavništava Bosne i Hercegovine u svijetu, te registar organizacija u iseljništvu.

Posredstvom portala osigurano je učešće iseljenika u kreiranju javnih politika u nadležnosti Ministarstva i drugih institucija putem Javnih konsultacija te informacije o poslovnim prilikama i javni pozivi sa informacijama o mogućnosti finansiranja projekata ili apliciranja za grant sredstva.

Portal omogućava iseljništvu da se povežu jedni s drugima kao i sa različitim akterima u Bosni i Hercegovini, uključujući institucije vlasti, civilno društvo i privatni sektor.

Do 12.10.2018.godine na portalu je ukupno registrovano 40 udruženja iz iseljništva, a u toku je registracija još 25, dok ukupan broj registrovanih korisnika pojedinaca iznosi 1.299.

Na portalu je objavljeno 360 članaka, 109 stranica, 13 foruma, 9 tema, 380 adresa i kontakt informacija institucija u BiH

U period od 26.2.2018. godine do 26.11.2018. godine ukupno je prema statistici google analytics za stranicu bilo 17.742 korisnika i 50.131 pregleda stranice, kao i dodatnih 13.981 posjeta na stranicu u periodu od 27.08. - 07.10. 2018. godine u okviru medijske (Google display) kampanje.

Napominjemo da je Vlada Republike Srpske svojim gore pomenutim aktom pod tačkom 4. obavijestila: "Vlada Republike Srpske ne prihvata pokretanje i promovisanje internet portala dijaspora.mhrr.gov.ba koji je kreiran u okviru projekta "Dijaspora za razvoj".

3.1.3. Istraživanje Mapiranje dijaspore iz Bosne i Hercegovine

U skladu sa Politikom o saradnji sa iseljeništvom, tačka 2.4. *Unaprijediti saradnju u oblasti privrede, obrazovanja, nauke, kulture i sporta*, u okviru projekta "Dijaspora za razvoj" u drugoj polovini 2017. i prvoj polovini 2018.godine provedeno je istraživanje pod nazivom "Mapiranje dijaspore iz Bosne i Hercegovine" kojim je obuhvaćeno iseljenišтво u 10 zemalja prijema: Austriji, Danskoj, Holandiji, Italiji, Njemačkoj, Sloveniji, Švedskoj, Švicarskoj, SAD-u i Australiji.

Istraživanjem su prikupljeni demografski, sociološki, ekonomski i sociokulturni podaci, kao i podaci o ljudskim potencijalima iseljenišтва s ciljem boljeg poznavanja iseljenišтва, boljeg razumijevanja njihovih potreba i očekivanja, kao i njihovih potencijala kojima mogu doprinijeti razvoju Bosne i Hercegovine. Rezultat istraživanja je sveobuhvatan izvještaj o profilu i potrebama iseljenišтва, koji sadrži i preporuke institucijama u Bosni i Hercegovini za unaprjeđenje saradnje s iseljeništvom u smislu pružanja kvalitetnijih usluga iseljeništvu, prenosa znanja i investiranja iseljenišтва u Bosni i Hercegovini. Projektom je predviđeno da se na osnovu rezultata istraživanja izvrši unapređenje postojećeg registra podataka o iseljeništvu, uspostavi mehanizam za prenos znanja iz iseljenišтва u Bosni i Hercegovini, te poduzimaju dalje aktivnosti na unaprjeđenju saradnje sa ciljanim skupinama u iseljeništvu – poslovnim ljudima, investitorima, stručnjacima u oblasti nauke, zdravstva, kulture, sporta i dr.

Istraživanje Mapiranje dijaspore je izvršeno putem terenskog istraživanja u iseljeništvu u gore pomenutim zemljama, intervju sa predstavnicima organizacija i istaknutim pojedincima, predstavnicima diplomatsko-konzularnih predstavništava Bosne i Hercegovine, predstavnicima zemalja prijema, grupnih razgovora s iseljeništvom u fokus grupama, te prikupljanja drugih podataka o iseljeništvu putem anketnog upitnika.

Istraživanje je provedeno od strane pet angažovanih konsultanata od kojih su četvero pripadnici akademske dijaspore iz Bosne i Hercegovine tako da se putem ovakve vrste angažmana istaknutih stručnjaka u iseljeništvu ojačala saradnja sa iseljeništvom u oblasti nauke i istraživanja, te izvršio prenos njihovog znanja u Bosnu i Hercegovinu.

Rezultati mapiranja pružaju mogućnosti daljnjeg rada ne samo Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice nego i drugih institucija a u cilju jačanja saradnje sa iseljništvom. Ministarstvo će u tom smislu preduzimati aktivnosti kako bi se rezultati mapiranja pretočili u konkretne aktivnosti kroz institucionalno djelovanje.

Izvještaj mapiranja je obiman materijal koji sadrži preko 230 stranica, a u nastavku je sažetak najvažnijih rezultata i preporuka istraživanja.

Rezultati istraživanja:

- U svim zemljama prijema migranti iz Bosne i Hercegovine su se generalno dobro prilagodili, dok istovremeno održavaju veze sa Bosnom i Hercegovinom. Veze održavaju najviše sa mjestima svog porijekla u Bosni i Hercegovini,
- Na pitanje o razlozima napuštanja Bosne i Hercegovine, više od polovine ispitanika, odnosno 53%, odgovorilo je da su prisilno migrirali, dok je 14,5% ispitanika odgovorilo da su otišli zbog posla. Ostali razlozi uključuju studiranje, pridruživanje supružniku, spajanje porodica itd.,
- Veliki dio ispitanika još uvijek ima državljanstvo Bosne i Hercegovine, međutim, više od polovine djece rođene u iseljništvu nisu upisane u državljanstvo Bosne i Hercegovine,
- Većina iseljništva posjeduje državljanstvo zemalja prijema (69%) ili stalni boravak (21%),
- Najveću grupu među iseljništvom čine osobe u dobi između 31 i 51 godine starosti, dok je broj žena i muškaraca relativno jednak,
- Na pitanje o najvišem stepenu obrazovanja iseljništva stečenom u Bosni i Hercegovini, 40% ispitanika je odgovorilo da su završili srednje obrazovanje, 23% visoko obrazovanje, 18% osnovno obrazovanje ili niže, 8,5% srednju stručnu školu, 7% završen magisterij, a 3% doktorat,
- Stepenu obrazovanja iseljništva koji je stečen u zemlji prijema viši je u odnosu na stepen obrazovanja stečen u Bosni i Hercegovini. Na primjer, 5% ispitanika je steklo doktorat u zemljama prijema u poređenju sa 3% koji su isti nivo obrazovanja stekli u BiH prije migracije. Ovi podaci ukazuju da je većina pripadnika iseljništva prilično obrazovana, kao i da većina odlučuje da nastavi obrazovanje u zemljama prijema,
- Velika većina djece ispitanika u iseljništvu ne pohađa nikakvu nastavu na maternjim jezicima (80%). Od djece koja pohađaju nastavu na maternjim jezicima, jedan dio pohađa nastavu u okviru organizacija iseljništva, a jedan dio u okviru redovne nastave koju organizuju neke od zemalja prijema (Australija, Austrija, Njemačka, Švedska),
- Postoji značajan interes iseljništva za dodatnom nastavom na maternjim jezicima. Većina roditelja bi upisala djecu u dopunske škole ako bi ih organizovale institucije iz Bosne i Hercegovine, dok su mnogi zainteresovani i za online učenje maternjih jezika, kao i za ljetne škole maternjih jezika,

- Zabilježena je visoka stopa zaposlenosti među iseljeništvom (preko 80%) koja je jednaka stopi zaposlenosti domicilnog stanovništva u svih 10 zemalja prijema u kojima je sprovedeno istraživanje,
- Takođe je zabilježena značajna spremnost za učešće u razvoju Bosne i Hercegovine, naročito u oblasti prenosa znanja i vještina, kao i putem slanja doznaka, turizma dijasporu, investiranja itd.,
- Najveći dio ispitanika (85%) ulaže novac u izgradnju, obnovu i kupovinu nekretnina i zemljišta u Bosni i Hercegovini ili ulažu kroz slanje doznaka i materijalnih dobara,
- Što se tiče poslovnih ulaganja, uprkos interesu, relativno mali postotak ispitanika je uložio u biznis u Bosni i Hercegovini,
- Ispitanici su naglasili da su za poslovno ulaganje potrebni pouzdani partneri u Bosni i Hercegovini, jasne informacije o prilikama za ulaganje i procedurama na lokalnom nivou, kvalifikovana radna snaga, poslovne prilike, podsticaji za ulaganja i dostupni fondovi,
- Novčane doznake u Bosnu i Hercegovinu šalje sve manji dio ispitanika iz iseljništva što se može objasniti činjenicom da većina njih živi sa porodicama u inostranstvu i stoga nemaju potrebe da šalju novac u Bosnu i Hercegovinu,
- Većina pažljivo prati dešavanja u Bosni i Hercegovini, međutim, većina ih ne glasa na izborima u Bosni i Hercegovini,
- Većina održava veze sa drugim članovima iseljništva bilo u privatnom, javnom ili online prostoru,
- Tri su najdominantnije vrste organizovanja iseljništva: vjerske, kulturne i sportske organizacije, a zatim slijede lokalni klubovi i profesionalna udruženja ili udruženja zasnovana na zajedničkim interesima,
- 46% ispitanika je odgovorilo da su odlučni da ostanu u zemljama prijema iako bi u određenim okolnostima možda promijenili mišljenje. Manji dio smatra da će se vratiti da žive i rade u Bosni i Hercegovini, dok jedan dio očekuje da bi se mogli vratiti kada se penzionišu. 16% ispitanika nema nikakvu najmeru da se vrati u Bosnu i Hercegovinu.

Preporuke istraživanja:

- Uspostaviti formalne i inkluzivne kanale saradnje sa iseljeništvom i angažirati sve nivoe vlasti,
- Poboljšati komunikaciju i omogućiti pristup informacijama u vezi sa različitim temama relevantnim za iseljništvo,
- Olakšati ekonomski angažman iseljništva što uključuje uklanjanje prepreka za ulaganje, osnaživanje turizma vezanog za dijasporu, pružanje podrške lokalnim vlastima da se uvežu sa iseljeništvom, potpisivanje relevantnih bilateralnih sporazuma sa zemljama prijema itd.,
- Pojednostaviti postupak ostvarivanja prava iseljništva na glasanje,
- Olakšati proceduru upisa u državljanstvo Bosne i Hercegovine za djecu rođenu u iseljništvu,

- Pojednostaviti proces priznavanja i nostrifikacije diploma, akademskih titula i profesionalnih kvalifikacija stečenih van Bosne i Hercegovine,
- Poticati inicijative za prenos i širenje znanja iz iseljništva i saradnju sa naučnom dijasporom,
- Inicirati zajedničke projekte čija ciljna grupa su mladi u iseljništvu, kao bogat neiskorišten resurs,
- Promovirati i osnažiti obrazovanje o kulturnoj baštini Bosne i Hercegovine, uključujući i učenje maternjih jezika, oslanjajući se na obrazovne sisteme u zemljama prijema,
- Podržati kulturne i sportske događaje i obilježavanje važnijih datuma, promovirati kulturnu i naučnu razmjenu između Bosne i Hercegovine i iseljništva itd.

Rezultati istraživanja Mapiranje dijaspore uz Bosne i Hercegovine objavljeni su u avgustu 2018.godine na web portalu Ministarstva <http://dijaspورا.mhrr.gov.ba/wp-content/uploads/2018/08/Mapiranje-dijaspore-iz-Bosne-i-Hercegovine.pdf>.

Izvještaj istraživanja je takođe dostavljen Ministarstvu civilnih poslova BiH, jedinicama lokalne samouprave, te institucijama / članovima radnih grupa uključenim u izradu Okvirne strategije saradnje sa iseljništvom.

3.1.4. Uspostava Reprezentativnog tijela dijaspore iz BiH u Njemačkoj

U skladu sa Politikom o saradnji sa iseljništvom, tačka 2.2. *Jačati kapacitete organizacija u iseljništvu i uspostaviti mehanizam za predstavljanje iseljništva u zemljama prijema i u BiH*, u okviru projekta "Dijaspора za razvoj" realizovan je dio aktivnosti na uspostavi mehanizma / tijela za predstavljanje iseljništva iz Bosne i Hercegovine u zemljama sa većim brojem iseljništva. Politikom je predviđeno da se u sastav ovog tijela uključe predstavnici različitih organizacija i istaknuti pojedinci iz iseljništva na način da se osigura jednako učešće predstavnika sva tri konstitutivna naroda, uključujući i predstavnike nacionalnih manjina. Kako bi se saradnja sa iseljništvom institucionalizirala potrebno je uspostaviti i razviti mehanizam za predstavljanje iseljništva u Bosni i Hercegovini i zemljama prijema kojim će se osigurati:

- identificiranje potreba iseljništva i kanalisanje njihovih zahtjeva prema institucijama u Bosni i Hercegovini i zemljama prijema,
- veće učešće iseljenika u društveno-političkom životu u Bosni i Hercegovini,
- istinski dijalog kroz koji će se čuti glas što većeg broja iseljenika,
- učešće iseljništva u izradi politika u Bosni i Hercegovini koje se direktno ili indirektno odnose na iseljništvo,
- efikasnija saradnja i gradnja povjerenja između Bosne i Hercegovine i iseljništva i iseljništva međusobno.

Formiranje reprezentativnih tijela ni u kom smislu neće uticati na postojeću strukturu, način organizovanja i funkcionisanja iseljništva, samo će olakšati komunikaciju i saradnju

iseljениštva sa institucijama u Bosni i Hercegovini, doprinijeti boljoj saradnji sa institucijama u zemljama prijema, kao i boljoj međusobnoj saradnji unutar samog iseljениštva.

U okviru projekta "Dijaspора za razvoj" predviđena je uspostava Reprezentativnih tijela iseljениštva u Njemačkoj i Austriji. U dosadašnjim aktivnostima, uspostavljeno je Reprezentativno tijelo dijaspora iz BiH u Njemačkoj, kao samostalno nezavisno tijelo. Uloga Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice i Ministarstva vanjskih poslova ograničila se na pružanje podrške u procesu uspostave ovog tijela.

Uloga Reprezentativnog tijela dijaspora iz Bosne i Hercegovine u Njemačkoj je definisana na sljedeći način:

- predstavlja iseljениštvo pred institucijama u Bosni i Hercegovini,
- predstavlja iseljениštvo pred institucijama u Njemačkoj,
- redovno komunicira sa Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice i Ministarstvom vanjskih poslova BiH i pomaže informisanju iseljениštva u zemlji prijema,
- učestvuje u konsultacijama za izradu Okvirne strategije saradnje sa iseljениštvom i akcionog plana, kao i drugih javnih politika od interesa za iseljениštvo iz Bosne i Hercegovine i prenosi stav iseljениštva iz Njemačke,
- razvija saradnju sa različitim akterima u Bosni i Hercegovini,
- identifikira probleme iseljениštva u Njemačkoj,
- inicira i predlaže nadležnim institucijama u Bosni i Hercegovini, putem Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice i Ministarstva vanjskih poslova, rješavanje pitanja koja su od značaja za rad i djelovanje iseljениštva u zemlji porijekla, kao i u zemlji prijema,
- učestvuje na godišnjim konferencijama za iseljениštvo koje organizuje i vodi Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice,
- prenosi iskustava rada na druge zemlje u iseljениštvu u kojima će se uspostaviti reprezentativna tijela.

U cilju uspostave i funkcionisanja ovog tijela, do sada su održana 4 sastanka sa iseljениštvom u Njemačkoj. Prvi sastanak je održan u prostorijama Generalnog konzulata Bosne i Hercegovine u Minhenu 07.10.2017. godine u prisustvu preko 70 učesnika predstavnika organizacija i pojedinaca iz iseljениštva, predstavnika svih diplomatsko-konzularnih predstavništava Bosne i Hercegovine u Berlinu, Minhenu, Frankfurtu i Štutgartu (uključujući i Ruzmiru Tihić Kadrić, generalnu konzulicu u Minhenu i Zvonka Miškovića, generalnog konzula u Štutgartu), te predstavnika institucija Bosne i Hercegovine (Predrag Jović, zamjenik ministrice za ljudska prava i izbjeglice, Kemo Sarač, pomoćnik ministrice za ljudska prava i izbjeglice, Isma Stanić, šefica Odsjeka za privrednu, obrazovnu, naučnu i kulturnu saradnju u Sektoru za iseljениštvo, Tugomir Čuljak, savjetnik hrvatskog člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine). Sastanku je prisustvovala i predstavnica IOM, kao partnera u projektu, te predstavnice organizacije pod nazivom "i-dijaspора" iz Švicarske koje su prenijele učesnicima skupa iskustva iseljениštva iz Švicarske u organizovanju sličnog tijela, odnosno organizacije u toj zemlji.

Na sastanku su doneseni sljedeći zaključci:

- Ministarstvo će dostaviti svim učesnicima dopis s prijedlogom forme reprezentativnog tijela, sastava, brojnosti, načina funkcionisanja i njegovim ulogama;
- Predstavnici iseljništva će unutar svojih organizacija prodiskutovati dostavljeni prijedlog Ministarstva i do narednog sastanka dostaviti Ministarstvu svoje prijedloge;
- Naredni sastanak će biti održan u DKP-u Bosne i Hercegovine u Štutgartu ili Frankfurtu krajem mjeseca novembra 2017. godine.

Drugi sastanak je održan u Štutgartu dana 02.12.2017. godine. Sastanku je prisustvovalo ukupno 62 učesnika među kojima su bili predstavnici svih diplomatsko-konzularnih predstavništava Bosne i Hercegovine u Berlinu, Minhenu, Frankfurtu i Štutgartu (uključujući Zvonka Miškovića, generalnog konzula u Štutgartu i Ruzmiru Tihić Kadrić, generalnu konzulicu u Minhenu), predstavnici institucija Bosne i Hercegovine (Predrag Jović, zamjenik ministricе za ljudska prava i izbjeglice, Kemo Sarač, pomoćnik ministricе za ljudska prava i izbjeglice, Isma Stanić, šefica Odsjeka za privrednu, obrazovnu, naučnu i kulturnu saradnju u Sektoru za iseljništvo, Tugomir Čuljak, savjetnik hrvatskog člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine), te predstavnicа IOM, kao partnera u projektu.

Na sastanku su bili prisutni predstavnici sljedećih organizacija: Mreža BiH studenata i akademika u Njemačkoj, Zajednica građana BiH, Organizacija "Od čovjeka čovjeku", Udruženje bivših logoraša i traumatiziranih osoba, Islamski kulturni centar "Hidaje" Minhen, Savez udruženja RVI iz BiH u dijaspori, Savez dopunskih škola BiH u SR Njemačkoj, "Sevdah" Frankfurt, Merhamet Njemačka, Bosanski akademski krug, KUD Mladi Biseri Frankfurt, Hrvatski gospodarski savez i Hrvatski svjetski kongres u Njemačkoj. Pored predstavnika pomenutih organizacija, na sastanku su učestvovali i pojedinci iz dijaspore pripadnici sva tri konstitutivna naroda u Bosni i Hercegovini. Nažalost, sastanku se nisu odazvali predstavnici organizacija koje okupljaju Srbe iz Bosne i Hercegovine, iako je takva mogućnost najavljena od strane Centralnog saveta Srba u Njemačkoj.

Na sastanku su doneseni sljedeći zaključci:

1. Umjesto "Reprezentativno tijelo iseljništva", tijelo će se zvati "Reprezentativno tijelo dijaspore Bosne i Hercegovine u Saveznoj Republici Njemačkoj".
2. Reprezentativno tijelo će biti sastavljeno od 28 članova predstavnika iseljništva organizovanih u 4 regionalna odbora, po jedan u svakom od četiri područja koja pokrivaju diplomatsko konzularna predstavništva Bosne i Hercegovine: u Berlinu, Minhenu, Štutgartu i Frankfurtu. Svaki regionalni odbor će se sastojati od 7 članova: po dva predstavnika iz svakog konstitutivnog naroda i jedan predstavnik ostalih. Članovi Reprezentativnog tijela se biraju među predstavnicima organizacija i uglednih pojedinaca (biznismena, akademskih radnika, ljekara, mladih profesionalaca i dr.). Unutar Reprezentativnog tijela biće uspostavljeno šest ekspertnih grupa iz sljedećih oblasti: privreda i ekonomija, nauka i obrazovanja, kultura i sport, socijalne i humanitarne djelatnosti, priprema projekata i informisanje i administrativno-pravna pitanja.

3. Diplomatsko konzularna predstavništva Bosne i Hercegovine u Berlinu, Minhenu, Štutgartu i Frankfurtu će u roku od 90 dana organizovati sastanke na kojima će predstavnici iseljeničtva izabrati svoje predstavnike za Reprezentativno tijelo dijaspore BiH u Njemačkoj. U slučaju da ne bude bilo moguće izabrati članove Reprezentativnog tijela na ovaj način, uspostaviće se komisija sačinjena od predstavnika diplomatsko konzularnih predstavništava, Ministarstva vanjskih poslova, Predsjedništva Bosne i Hercegovine i Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice koja će provesti proceduru izbora.
4. Diplomatsko konzularna predstavništva Bosne i Hercegovine će pružati podršku Reprezentativnom tijelu dijaspore u Njemačkoj što podrazumijeva pomoć oko uspostave ovog tijela, izbor članova tijela, osiguranje prostora za sastanke, te međusobno umrežavanje članova Reprezentativnog tijela.

U periodu nakon sastanka u Štutgaru, diplomatsko-konzularna predstavništva Bosne i Hercegovine u Njemačkoj su održala posebne sastanke sa predstavnicima iseljeničtva iz regija koje pokrivaju te je na tim sastancima izvršen izbor članova Reprezentativnog tijela u sljedećem sastavu:

r.br.	Regija	Ime i prezime	Predstavnik naroda
1	Frankfurt	Ismet Šahurić	Bošnjaka
2		Jusuf Skenderović	Bošnjaka
3		Njegoslav Klačar	Srba
4		Nenad Marković	Srba
5		Tašan Čalić	Hrvata
6		Mario Šušak	Hrvata
7	Štuttgart	Haris Halilović	Bošnjaka
8		Muhamed Aganović	Bošnjaka
9		Bojan Jarić	Srba
10		Danilo Đokic	Srba
11		Zoran Primorac	Hrvata
12		Mato Stanišić	Hrvata
13		Nataša Mrkić	Ostalih
14	Minhen	Refik Pjanić	Bošnjaka
15		Sadija Klepo	Bošnjaka
16		Zlatibor Kojadinović	Srba
17		Bogoljub Vranić	Srba
18		Neda Caktaš	Hrvata
19		Vladimir Jerić	Hrvata
20		Fehim Okanović	Ostalih
21	Berlin	Dr. Damir Softić	Bošnjaka
22		Damir Krdžić	Bošnjaka
23		Igor Ristić	Srba
24		Goran Stupar	Srba
25		Željko Matić	Hrvata
26		Zdravko Krstanović	Hrvata
27		Sead Muratović	Ostalih

Treći sastanak, koji je ujedno bio i prvi sastanak Reprezentativnog tijela dijaspore, održan je dana 26.05.2018.godine u Berlinu u prisustvu: 21 člana Reprezentativnog tijela dijaspore iz Bosne i Hercegovine u Njemačkoj (od ukupno 27 izabranih članova), predstavnika svih diplomatsko-konzularnih predstavništava Bosne i Hercegovine u Berlinu, Minhenu, Frankfurtu i Štuttgartu (uključujući Lučiana Kalužu, generalnog konzula u Frankfurtu, Zvonka Miškovića, generalnog konzula u Štuttgartu i Ruzmiru Tihić Kadrić, generalnu konzulicu u Minhenu), predstavnika Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice (Predrag Jović, zamjenik ministrice, Kemo Sarač, pomoćnik ministrice, Isma Stanić i Ana Judi Galić, šefice odsjeka u Sektoru za iseljništvo), predstavnika Ministarstva vanjskih poslova (Selma Ćimić), te predstavnica Ambasade Švicarske i Međunarodne organizacije za migracije (IOM) u Bosni i Hercegovini.

Sastanku je prisustvovao i gosp. Milan Čobanov iz Centralnog saveta Srba u Nemačkoj u svojstvu posmatrača

Na sastanku su usvojeni sljedeći zaključci:

1. Članovi Reprezentativnog tijela dijaspore iz Bosne i Hercegovine u Njemačkoj su sami među sobom izabrali predsjedništvo Reprezentativnog tijela u sljedećem sastavu: Zlatibor Kojadinović, Mario Šušak, Damir Softić i Sead Muratović;
2. Dogovoreno je da u sastav 6 ekspertnih grupa, koje će funkcionisati unutar Reprezentativnog tijela u oblastima (1) privrede i ekonomije, (2) nauke i obrazovanja, (3) kulture i sporta, (4) socijalnih i humanitarnih djelatnosti, (5) pripreme projekata i informisanja i (6) administrativno-pravnih pitanja, uđe po tri do četiri člana Reprezentativnog tijela, s tim da se radu ekspertnih grupa mogu priključiti i osobe koje nisu članovi Reprezentativnog tijela – stručnjaci iz oblasti ulaganja, poduzetnici, naučni i kulturni radnici, mladi, motivirani pripadnici dijaspore iz Bosne i Hercegovine u Njemačkoj koji se žele aktivno uključiti u rad u određenoj oblasti. Svaka ekspertna grupa će imati svog koordinatora;
3. Do narednog sastanka planiranog za mjesec novembar 2018.godine u Frankfurtu biće pripremljen nacrt Plana rada Reprezentativnog tijela uz koordinaciju i saradnju sa Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH;
4. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH i Ministarstvo vanjskih poslova BiH potpisaće sa Reprezentativnim tijelom dijaspore iz BiH u Njemačkoj Memorandum o saradnji. Sadržaj teksta Memoranduma će biti dostavljen svim učesnicima sastanka kako bi dali svoje komentare;
5. Delegirana su 4 člana Reprezentativnog tijela dijaspore za učešće na Konferenciji za dijasporu koju je Ministarstvo organizovala 13. i 14.06.2018. godine u Sarajevu: Zlatibor Kojadinović, Željko Matić, Damir Softić i Sead Muratović.

Na četvrtom sastanku održanom 17.11.2018.godine u Frankfurtu učestvovalo je 20 članova Reprezentativnog tijela dijaspore, predstavnici svih diplomatsko-konzularnih predstavništava Bosne i Hercegovine u Berlinu, Minhenu, Frankfurtu i Štuttgartu (uključujući Ankicu Gudeljević, ambasadoricu BiH u Njemačkoj, Lućiana Kalužu, generalnog konzula u Frankfurtu, i Ruzmiru Tihić Kadrić, generalnu konzulicu u Minhenu), predstavnici Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice (Dragana Bojović, savjetnica Predraga Jovića zamjenika ministrice za ljudska prava i izbjeglice, Kemo Sarač, pomoćnik ministrice, Isma Stanić i Ana Judi Galić, šefice odsjeka u Sektoru za iseljništvo), Tugomir Čuljak, savjetnik hrvatskog člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, predstavnik Ministarstva vanjskih poslova (Dag Džumrukčić), te predstavnica Međunarodne organizacije za migracije (IOM) u Bosni i Hercegovini.

Na sastanku se razgovaralo o sljedećim temama: organizacionoj strukturi, registraciji i planu rada Reprezentativnog tijela dijaspore za 2019.godinu.

Članovi Reprezentativnog tijela dijaspore su se dogovorili da se ovo tijelo registruje u Njemačkoj kao udruženja građana što je uslov za finansiranje aktivnosti u 2019.godini iz sredstava projekta "Dijaspore za razvoj". Reprezentativno tijelo je takođe usvojilo Plan rada za 2019.godinu koji sadrži sljedeće aktivnosti: obuka članova Reprezentativnog tijela u cilju kreiranja funkcionalnog i samoodrživog tijela, registriranje Reprezentativnog tijela u SR Njemačkoj kao udruženja građana, izgradnja vizualnog identiteta i promotivnih materijala, umrežavanje i zastupanje interesa iseljništva u BiH u SR Njemačkoj (održavanje sastanaka članova Reprezentativnog tijela sa predstavnicima relevantnih institucija u SR Njemačkoj, održavanje sastanaka članova Reprezentativnog tijela sa predstavnicima relevantnih institucija u Bosni i Hercegovini, sklapanje partnerstava, organizacija networking eventa mladih iz Bosne i Hercegovine u SR Njemačkoj), uspostava SOS telefon za novopridošle migrante iz Bosne i Hercegovine, mapiranje naučnog iseljništva u Njemačkoj, predstavljanje investicijskih i poslovnih mogućnosti Bosne i Hercegovine pred njemačkim privrednim komorama, učešće u prenosu znanja iseljništva u BiH, organizacija Dana kulture Bosne i Hercegovine u Njemačkoj i godišnji skup članova Reprezentativnog tijela.

Ministarstvo će u narednom periodu sa projektnim partnerima Ambasadom Švicarske, UNDP i IOM razmotriti način finansiranja aktivnosti Reprezentativnog tijela iz projekta "Dijaspore za razvoj" kako bi se odmah nakon registracije Reprezentativnog tijela u Njemačkoj krajem 2018. ili početkom 2019.godine moglo pristupiti realizaciji dogovorenih aktivnosti za 2019.godinu.

3.1.5. Održavanje konferencija za dijalog sa dijasporom

U cilju unapređenja saradnje sa iseljništvom, Ministarstvo je organiziralo Konferenciju dijaspore iz Bosne i Hercegovine pod nazivom „Značaj dijaspore za Bosnu i Hercegovinu“, koja se održala 13. i 14. juna 2018. godine u Sarajevu. Konferenciju su otvorile Semiha

Borovac, ministrica za ljudska prava i izbjeglice, i Mirjana Paunović, predsjednica Unije BiH udruženja u Republici Italiji. Konferenciji je prisustvovao i zamjenik ministricе Predrag Jović.

Na konferenciji je naglašeno da je cilj Ministarstva jačanje veza između Bosne i Hercegovine i iseljništva. Do prošle godine Bosna i Hercegovina nije imala kvalitetnu pravnu osnovu za ovu saradnju, ali se usvajanjem Politike o saradnji sa iseljništvom stvorio preduvjet institucionalne saradnje sa iseljništvom, na čijoj implementaciji se intenzivno radi. Za Bosnu i Hercegovinu dijaspora znači mnogo više od samog broja, te ne smijemo propustiti priliku, da u svrhu jačanja obostranog povjerenja, jedni drugima pružimo ruku i dokažemo kako je saradnja Bosne i Hercegovine i dijaspore od obostranog interesa. Konferencija je bila prilika za otvoren dijalog i razmjenu ideja i promišljanja o unapređenju saradnje u općem interesu Bosne i Hercegovine i iseljništva.

Na konferenciji se razgovaralo na temu investiranja i prijenosa znanja. Primjere uspješne prakse saradnje sa dijasporom u jedinicama lokalne samouprave predstavili su Ranko Karapetrović, načelnik Opštine Laktaši, i Faris Hasanbegović, načelnik Općine Sanski Most.

Održana je i prva panel diskusija na temu “Institucionalna saradnja - Učešće dijaspore u javnim politikama u Bosni i Hercegovini” o čemu su govorili predstavnik dijaspore Hasan Šehović, predsjednik Svjetskog saveza dijaspore, i Armin Alijagić, predstavnik organizacije Naša perspektiva - nevladina organizacije u Bosni i Hercegovini koja se bave pitanjima dijaspore. Potom je predstavljen nacrt dokumenta Plan komunikacije sa iseljništvom, ukazano je na važnost donošenja ovakvog dokumenta, naročito ako se uzme u obzir da tako nešto ne postoji u regiji, te je traženo od predstavnika iseljništva da se izjasne po ovom pitanju kako bi dobili povratne informacije o tome šta je, po njihovom mišljenju još potrebno ugraditi u dokument, nakon čega je uslijedila diskusija.

U drugoj panel diskusiji na temu “Dijaspora i razvoj: Učešće dijaspore u razvoju u Bosni i Hercegovini kroz investiranje i prijenos znanja” govorili su Stojan Stevanović, predsjednik Udruženja srpskih privrednika u Švajcarskoj, Suad Bešlić, direktor Sućo d.o.o. Živinice, poduzetnik, povratnik iz Njemačke, Vlado Begić, predsjednik Zavičajnog društva Posušje u Zagrebu, umjetnik Adis Elias Fejzić iz Australije i dr. Nirvana Pištoljević, predsjednica Bosanskohercegovačke akademije nauka i umjetnosti (BHAAAS) - najveće organizacije naučne dijaspore iz SAD. Panelisti su predstavili svoje primjere prenosa znanja i investiranja u Bosnu i Hercegovinu kroz otvaranje proizvodnih poduzeća koja se uglavnom izvozno orijentirana i ukazali na to da Bosna i Hercegovina pruža dosta povlastica za investiranje, o čemu se dovoljno ne govori, nakon čega je uslijedila diskusija.

Na osnovu svega iznesenog prvog dana konferencije predloženi su sljedeći zaključci:

1. Učesnici konferencije pozdravljaju organizovanje ovog događaja kao i svih budućih događaja, uz aktivno učešće dijaspore, kojima će se na jasan način ukazati na velike i značajne kapacitete iseljništva iz Bosne i Hercegovine;
2. Učesnici konferencije pozivaju sve institucije, na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini da se aktivnije uključe u komunikaciju i saradnju sa iseljništvom s ciljem

- pružanja kvalitetnijih usluga iseljeništvu, stvaranja uslova za veće učešće iseljeništva u razvoju BiH, naročito u oblasti investiranja i prenosa znanja, te promociji iseljeništva;
3. Učesnici konferencije su stali za da se najveći broj adresa bitan za investicije iseljeništva nalazi na lokalnom nivou, te stoga pozivaju na spremnost i angažman jedinica lokalne samouprave za jaču saradnju sa iseljeništvom, kvalitetnije usluge iseljeništvu, uključivanje potencijala iseljeništva u lokalne razvojne planove, te da s tim u vezi koordiniraju svoje aktivnosti sa Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice;
  4. Po pitanju prenosa znanja iz dijaspor, učesnici konferencije su saglasni da se institucije na svim nivoima vlasti trebaju aktivnije uključiti u korištenje velikih ljudskih resursa u iseljeništvu u cilju razvoja Bosne i Hercegovine;
  5. Učesnici konferencije traže od Vijeća ministara Bosne i Hercegovine da usvoji slijedeće dokumente koje je pripremio Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice:
    - Dokument nastao mapiranjem iseljeništva, a u cilju provođenja daljnjih aktivnosti Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice koje proizilaze iz rezultata mapiranja iseljeništva;
    - Dokument Plana komunikacije sa iseljeništvom kako bi Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice u narednom periodu preduzelo aktivnosti čiji će izričit cilj biti privlačenje druge i treće generacije mladih u iseljeništvu, te promocija potencijala Bosne i Hercegovine;
  6. Učesnici konferencije su stali za da je potrebno opetovane zahtjeve dijasporе unijeti u sve planove i politike relevantnih nadležnih institucija u Bosni i Hercegovini.

Prvog dana konferenciji je prisustvovalo 30 predstavnika organizacija iseljeništva iz petnaest zemalja (Austrija, Švicarska, Danska, Norveška, SAD, Holandija, Italija, Slovenija, Australija, Švedska, Turska, Velika Britanija, Njemačka, Češka i Hrvatska), predstavnici ambasada u BiH (Austrija, Hrvatska, Češka i Hrvatska), predstavnici institucija na nivou BiH, predstavnici institucija Federacije Bosne i Hercegovine i Brčko Distrikta BiH, predstavnici jedinica lokalne samouprave, predstavnici međunarodnih organizacija u BiH i predstavnici akademskog i nevladinog sektora, ukupno oko 110 učesnika.

Konferencija je prvi dan prenošena uživo putem web portala Ministarstva <http://dijaspora.mhrr.gov.ba/prvi-dan-konferencije-znacaj-dijasporе-za-bosnu-i-hercegovinu/>, a pratilo ju je 167 osoba iz sljedećih zemalja: Bosne i Hercegovine, Velike Britanije, SAD, Grčke, Njemačke, Švicarske i Poljske.

Drugog dana konferencije, koji je bio organiziran samo za predstavnike dijasporе, održana je radionica na temu "Umrežavanje dijasporе i međusobna komunikacija i Finansiranje organizacija dijasporе u zemljama prijema". Prva sesija je bila na temu "Umrežavanje dijasporе i međusobna komunikacija (uspješne prakse i primjeri: Kosovo i Ukrajina)". U nastavku su prezentirani primjeri umrežavanja dijasporе o čemu su govorili predstavnici organizacija dijasporе uključujući aktivnosti na uspostavi Reprezentativnog tijela dijasporе u Njemačkoj, aktivnosti na projektu umrežavanja mladih u Danskoj, aktivnosti na osnivanju krovnog udruženja iseljeništva u Italiji i aktivnosti na osnivanju udruženja "i-dijasporе" u Švicarskoj. Nakon toga je uslijedila diskusija gdje su i drugi učesnici govorili o iskustvima umrežavanja, međusobne komunikacije i rada u zemljama u kojima žive. U drugoj sesiji na

temu „Finansiranje organizacija dijaspora u zemljama prijema i samoodrživost“ prezentirana su četiri najčešća modela finansiranja ovakvih organizacija u svijetu, nakon čega su učesnici predstavili i primjere finansiranja svojih organizacija.

Svi učesnici su se složili da je konferencija izuzetno korisna, da treba nastaviti sa organiziranjem sličnih događaja u cilju međusobnog upoznavanja, razmjene znanja i iskustava i uviđanja i promocije mogućnosti unapređenja razvoja Bosne i Hercegovine, kao i interesa dijaspora u Bosni i Hercegovini.

3.1.6. Prenos znanja iz iseljeničtva u javni sektor u BiH

U skladu sa Politikom o saradnji sa iseljeničtvom, tačka 3.3. *Mobilizirati ljudske potencijale, znanja i vještine iseljeničtva*, u okviru projekta "Dijaspore za razvoj" u periodu od 2018. do 2020. godine planirano je da na prenosu znanja iz iseljeničtva u javne institucije u Bosni i Hercegovini bude angažirano 50 stručnjaka na period od jedne do maksimalno tri sedmice. Stručnjaci se angažuju u institucijama na svim nivoima vlasti, te u akademskom sektoru na osnovu potreba za ekspertizom koje iskažu institucije u Bosni i Hercegovini.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice je prvi poziv stručnjacima u iseljeničtvu i institucijama/javnim ustanovama/akademskom sektoru u Bosni i Hercegovini uputilo u februaru 2018. godine. Ovaj poziv izazvao je veliko interesovanje kako stručnjaka u iseljeničtvu tako i institucija/javnih ustanova/akademskog sektora u Bosni i Hercegovini.

Stručnjaci iz iseljeničtva i javni sektor u Bosni i Hercegovini prijavljuju se putem maila Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice ili interaktivnog web portala Ministarstva www.dijaspore.mhrr.gov.ba.

Nakon što dobije prijave stručnjaka i institucija/javnih ustanova/akademske zajednice, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice traži odgovarajuću instituciju prijema u Bosni i Hercegovini prema ekspertizi koju su ponudili stručnjaci, te dogovara njihov angažman. Kada bude usaglašen termin angažmana stručnjaka u određenoj instituciji prijema u Bosni i Hercegovini, IOM koji pruža tehničku podršku Ministarstvu priprema ugovore koje potpisuju stručnjaci i institucije prijema. Tokom angažmana stručnjaka u instituciji prijema u Bosni i Hercegovini, predstavnici IOM i Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice obavljaju monitoring posjete institucijama prijema. Ministarstvo i IOM periodično izrađuju interne izvještaje o toku prenosa znanja.

Do sredine novembra 2018. godine Ministarstvu je pristiglo oko 45 prijava institucija/javnih ustanova/akademskog sektora iz cijele Bosne i Hercegovine:

- Mašinskom fakultetu (Univerzitet "Džemal Bijedić" u Mostaru) potrebno je stručno savjetovanje u oblasti mehatronike, odnosno angažman stručnjaka iz iseljeničtva koji bi pomogao u pokretanju studija mehatronike na ovom fakultetu;

- Tehničkom fakultetu Univerziteta u Bihaću potrebna je obuka uposlenika za rad na CNC mašinama EMCO proizvođača;
- Tehnološkom fakultetu Zvornik, Univerzitet u Istočnom Sarajevu potrebna je ekspertiza iz primjene savremenih instrumentalnih tehnika za istraživanja u oblasti hemijskog i prehrambenog inženjerstva, inovacije i transfer znanja u procesnoj, hemijskog i prehrambenoj industriji;
- Ministarstvu pravosuđa, uprave i lokalne samouprave Hercegovačko-neretvanskog kantona potreban je stručnjak iz dijasporne - pravnik iz oblasti pravosuđa koji bi prenio iskustava iz drugih pravosudnih sistema u dijelu odnosa i organizacije pravosudne uprave;
- Općini Maglaj potreban je stručnjak iz dijasporne sa iskustvom u organizaciji rada efikasnih općinskih administracija koji bi predložio mjere za eventualna poboljšanja, reorganizaciju ili uspostavu novih usluga u cilju unaprjeđenja cjelokupnog procesa rada Općine Maglaj;
- Javnoj ustanovi Zavod za odgoj i obrazovanje Zapadnohercegovački kanton potreban je stručnjak iz dijasporne koji bi pomogao u unapređenju stručnog obrazovanja, odnosno modernizaciji obrazovnih programa prema ishodima učenja radi zadovoljenja tržišta rada i jačanje kompetencija nastavnika u stručnom obrazovanju;
- Gradska uprava grada Zvornika traži stručnjaka iz dijasporne za pružanje konsultantskih usluga, poslovno savjetovanje u oblasti zaštite životne sredine;
- Općina Čapljina traži stručnjakinju iz dijasporne za održavanje seminara o učešću žena u politici;
- Ministarstvo civilnih poslova traži stručnjake iz oblasti koordinacije aktivnosti i oblasti evropskih integracija i programiranja pomoći, te IT stručnjak za web portal za dopunsko obrazovanje djece u iseljeništvu;
- Domu zdravlja u Banja Luci potrebni su ljekari specijalisti za: ultrazvučni pregled abdomena i mekih tkiva kod djece i odraslih; dopler krvnih sudova; dermoskopiju; kolposkopiju; analizu PAPA testova; osnove grupne terapije; edukaciju iz bazične i napredne kardiopulmonalne reanimacije za djecu i odrasle;
- Grad Banja Luka traži menadžera u turizmu i menadžment u kulturi, stručnjaka za pomoć u izradi aplikacije UNESCO Mreža kreativnih gradova;
- Akademija umjetnosti Univerziteta u Banjoj Luci traži stručnjaka za obavljanje muzikoterapeutskih radionica, stručna predavanja koja će biti početak obuke muzikoterapeuta i usmjerenje za njihovo dalje školovanje;
- Gradska razvojna agencija Banja Luka traži konsultanta za pronalazak organizacija i udruženja iseljenika iz Banjaluke, uspostavljanje baze podataka dijasporne i prikupljanje relevantnih podataka koje dijasporu najviše interesuju;
- Akademija umjetnosti Univerziteta u Banja Luci traži stručnjaka iz oblasti animacije, koji bi teorijskim i praktičnim znanjem postojećem nastavnom kadru osigurao dodatno usavršavanje;
- Privredna/Gospodarska komora Federacije Bosne i Hercegovine treba stručnjaka iz oblasti apliciranja za sredstva iz EU fondova i pripremu projektnih prijedloga;
- Akademija likovnih umjetnosti Sarajevo traži stručnjaka iz oblasti kiparstva koji bi održao predavanja studentima i organizirao praktičan rad;
- Pedagoški fakultet Sarajevo traži eksperta iz oblasti kulturno-historijskog bosansko hercegovačkog naslijeđa/identiteta;

- Institut za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine traži stručnjaka za zaštitu računarski implementiranih pronalazaka koji bi održao predavanja o zaštiti softverskih kodova i računarski implementiranih pronalazaka za studente, asistente i profesore sa računarskih smjerova na Fakultetu informacionih tehnologija i Fakultetu strojarstva, računarstva i elektrotehnike u Mostaru;
- Filozofski fakultet Sarajevo traži stručnjaka iz oblasti filozofija religije. Posjeta stručnjaka iz područja filozofije religija, komparativne filozofije i kulture religija bila bi višestruko korisna za mnoge predavače na Filozofskom fakultetu u Sarajevu. Iako se neki domaći stručnjaci bave određenim temama iz navedenih polja, prijeko je potrebno da se iz novog ugla posmatra način na koji se temama vrlo relevantnim za naše područje (i prostorno i vremenski) pristupa u nastavi;
- Elektrotehnički fakultet u Sarajevu traži stručnjaka iz oblasti elektrotehnike i računarstva, te robotike koji bi mogao, na temelju održanih predavanja i seminara, bitno doprinijeti stvaranju smjernica i pretpostavki za unapređenje naučnoistraživačkih aktivnosti koje vode objavljivanju zajedničkih radova u uglednim međunarodnim naučnoistraživačkim publikacijama iz područja elektrotehnike i računarstva, kao i na stvaranju pretpostavki za povećanje prijave projekata na EU fondove i druge međunarodne izvore financiranja koji se odnose na naučnoistraživački rad i inovacije;
- Farmaceutskom fakultetu u Sarajevu potrebni stručnjaci za In vivo testiranje na životinjama, istraživanje uticaja okolišnih faktora na zdravlje – analitički aspekt, iz oblasti biomedicinskog inženjeringa, molekularne dijagnostike rijetkih genetskih oboljenja, molekularne tehnike koja se koristi u prenatalnoj dijagnostici, razvoj i unapređenje edukacijskih programa za farmaceute zasnovanih na kompetencijama;
- Medicinski fakultet u Sarajevu traži stručnjaka za pripremu projekata kao i zajedničkih mentorstava u završnim radovima, magisterijima i doktorskim disertacijama;
- Historijski muzej Bosne i Hercegovine traži stručnjaka iz oblasti kiparstva i heritologije. Stručnjak bi mentorirao radionicu koja bi bila realizirana u vanjskom muzejskom prostoru i koja bi podrazumijevala intenzivan rad sa muzejskom publikom i širom zajednicom;
- Pravni fakultet u Sarajevu traži stručnjaka iz oblasti državno i ustavno pravo, evropsko pravo, međunarodno javno pravo, opća teorija države i prava, uloga prava i ljudskih prava u postkonfliktinim društvima, tranzicijski procesi na Balkanu;
- Veterinarskom fakultetu u Sarajevu potreban je stručnjak iz oblasti zaštite životinja, biosigurnosti koji bi pomogao u razvijanju modula kontinuirane edukacije, u skladu sa stečenim iskustvima izvan Bosne i Hercegovine u zaštiti zdravlja životinja i kontrole bolesti, te trgovine životinjama i njihovih proizvoda;
- Muzičkoj akademiji u Sarajevu potrebni su stručnjaci iz oblasti harmonikaško izvođaštvo-savremena muzika za harmoniku, muzika za pozorište, gitarističko izvođaštvo, elektronička i elektroakustička muzika savremene tehnike komponovanja;
- Federalno ministarstvo okoliša i turizma potražuje stručnjaka iz oblasti klimatskih promjena, energetike i održivog razvoja. U procesu izrade je novi Zakon o zaštiti zraka u Federaciji Bosne i Hercegovine s ciljem unapređenja odredbi na polju kvaliteta zraka i klimatskih promjena. Fokus aktivnosti u navedenoj oblasti bit će definiranje odredbi oko sistema monitoring GHG gasova i uspostave inventara stakleničkih gasova;

- Prirodno-matematički fakultet u Sarajevu traži stručnjake iz oblasti fizike, nanonauke, nanotehnologije, interdisciplinarnu biološki inspirisanu istraživačku metodu i nauku kompleksnih sistema, kvantno procesiranje informacija, interaktivne metode nastave, fizike visokih energija;
- Općina Živinice traži stručnjaka iz dijaspele koji bi pomogao u prezentaciji ove općine u inostranstvu, lobiranju kod inostranih subjekata za potencijalna ulaganja, apliciranje prema donatorima / investitorima;
- Ministarstvu odbrane Bosne i Hercegovine potreban je stručnjak za tehničke konsultacije za bespilotne letjelice (dronove) u zemljama EU;
- Muzej književnosti i pozorišne umjetnosti u Sarajevu u 2018. godini realizira naredni broj časopisa "Baština" - koji je prije tri godine ponovo pokrenut nakon 23 godine neizlaženja. Temat za 2018. godinu odnosi se na južnoslavenske književnosti te njihovo izučavanje na slavistikama širom svijeta, sa naglaskom na zapadnu Evropu. Saradnja sa stručnjakom sa njemačkog govornog područja omogućila bi neophodne kontakte, te ekspertizu u uređivanju časopisa;
- Općina Posušje traži stručnjaka iz oblasti inženjerske i posjeduje specifična znanja i iskustvo iz autoindustrije i proizvodne industrije;
- Univerzitetsko Klinički centar Tuzla, Klinika za ortopediju i traumatologiju, traži eksperte iz oblasti spinalne hirurgije i ortopedije i traumatologije;
- Elektrotehnički fakultet Univerzitet Tuzla traži stručnjaka za robotiku i inteligentne sisteme;
- Filozofski fakultet u Sarajevu traži etnologa antropologa za seriju predavanja za unaprijeđenje kvaliteta nastave na Odsjeku za kulturalne studije na predmetima iz naučne oblasti: Kulturna baština;
- Općina Usora treba stručnjaka za pripremu i pisanje prijedloga projekata i pristup EU fondovima;
- Filozofski fakultet Univerziteta u Zenici traži etnologa antropologa za seriju predavanja za unaprijeđenje kvaliteta nastave na Odsjeku za kulturalne studije na predmetima iz naučne oblasti: Kulturna baština, na I i II ciklusu studija;

Iz dobijenih prijava institucija/javnih ustanova/akademskog sektora vidljivo je da mnoge stručne ekspertize ne postoje u Bosni i Hercegovini ili su nedovoljne za veliku potražnju u različitim oblastima u javnom sektoru u Bosni i Hercegovini. Prema pristiglim prijavama, najveći „deficit“ stručnih ekspertiza u Bosni i Hercegovini je u oblasti farmacije, veterine, medicine, te tehničkih nauka. Znakovito je da i u administraciji na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini nedostaju stručne ekspertize posebno u oblasti pristupa EU fondovima.

Slično javnom sektoru u Bosni i Hercegovini, i stručnjaci iz iseljništva ponudili su svoje ekspertize iz oblasti farmacije, veterinarstva, medicine, tehničkih nauka, ali i obrazovanja, pravnih nauka, finansija, komunikologije, antropologije, umjetnosti, ljudskih prava i drugih oblasti.

Na poziv Ministarstva od februara do novembra 2018. godine prijavilo se 50 stručnjaka iz iseljništva iz 16 zemalja: Austrije, Australije, Belgije, Danske, Francuske, Hrvatske,

Holandije, Irske, Kanade, Njemačke, Sjedinjenih Američkih Država, Slovenije, Srbije, Švedske, Švicarske i Velike Britanije.

Tokom 2018.godine realizovan je ili dogovoren angažman deset stručnjaka na prenosu znanja.

Prvi stručnjak koji je angažiran u akademskom sektoru u BiH bio je Adis Elias Fežić (Australija) skulptor, doktor nauka, koji je držao predavanja studentima Akademije likovnih umjetnosti u Sarajevu, Pedagoškom fakultetu u Sarajevu. Fežić je tokom trosedmičnog angažmana studentima Akademije likovnih umjetnosti organizirao praktične radionice, a u saradnji sa studentima Akademije likovnih umjetnosti i Historijskim muzejem BiH održao je i kiparsku radionicu na otvorenom.

Alma Oručević-Alagić (Švedska), doktor nauka u softverskom inženjerstvu, na osnovu ugovorenog online angažmana u Ministarstvu civilnih poslova BiH, izradila je tehničke specifikacije za web portal za online dopunsku nastavu za djecu u iseljeništvu.

Emina Pašić (Švedska), diplomirani inženjer energetike, osam godina radi kao senior savjetnik za energetiku, klimatske promjene, resurse i održivost u Švedskoj agenciji za energetiku. Za njenu ekspertizu bilo je zainteresirano Federalno ministarstvo okoliša i turizma, te je tokom jula 2018. dogovoren i realiziran njen angažman u ovom ministarstvu.

Zlatan Delić (Njemačka), doktorant, kustos istraživač, je angažiran početkom oktobra 2018. godine u Muzeju književnosti i pozorišne umjetnosti BiH. Muzej priprema naredni broj časopisa "Baština". Temat za 2018. godinu odnosi se na južnoslavenske književnosti te njihovo izučavanje na slavistikama širom svijeta, sa naglaskom na zapadnu Evropu, odnosno njemačko govorno područje. Delić je angažiran da dovrši izbor tekstova za časopis, napiše uvodnik, organizira promociju zbornika i pokrene online bazu podataka naučnih tekstova.

Damir Novosel (SAD), doktor elektrotehnike, osnivač i predsjednik jedne od vodećih svjetskih kompanija u tehnologiji, konsultiranju i testiranju Quanta Technology je bio angažovan na Elektrotehničkom fakultetu Univerziteta u Tuzli u oktobru 2018.godine.

Renato Kamhi (Francuska), violinist, je početkom novembra 2018.godine bio angažovan na Muzičkoj akademiji u Sarajevu.

Željka Šećerbegović (Danska), je početkom novembra 2018.godine održala radionice u Općini Čapljina na temu Žene u politici i na rukovodećim pozicijama.

Do kraja 2018.godine dogovoren je angažman još tri stručnjaka na prenosu znanja: Tarik Kapić (Švicarska) za Institut za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine, Mirzet Sabirović (Velika Britanija) za Veterinarski fakultet u Sarajevu i Sanel Redžić (Njemačka) za Muzičku akademiju u Sarajevu.

Aktivnost prenosa znanja u okviru projekta "Dijaspora za razvoj" trajaće do 2020. godine i u tom periodu Ministarstvo će i dalje primati prijave stručnjaka iz iseljništva i institucija/javnih ustanova/akademskog sektora. Nakon okončanja projekta, Ministarstvo će informirati Vijeće ministara Bosne i Hercegovine o rezultatima projekta. U prvoj godini angažiranja stručnjaka iz iseljništva evidentno je da postoji potreba sistemskog uređenja ove oblasti, kako bi prenos znanja bio pravno reguliran u okviru Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice, te kako bi prenos znanja dobio dugoročnu sistemsku podršku.

3.1.7. Obuke za državne službenike iz entitetskih i državnih institucija

U skladu sa Politikom o saradnji sa iseljništvom tačka 1.3. *Jačati kapacitete institucija u BiH za saradnju sa iseljništvom*, predviđeno je jačanje kapaciteta institucija na različitim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini za intenzivniju saradnju sa iseljništvom. Obuke za državne službenike iz relevantnih institucija na nivou Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, biće realizovane u okviru projekta "Dijaspora za razvoj" tokom 2019. i 2020.godine.

3.2. KOMPONENTA 2: Jačanje kapaciteta jedinica lokalne samouprave

U skladu sa Politikom o saradnji sa iseljništvom tačka 1.4. *Jačati kapacitete jedinica lokalne samouprave za saradnju sa iseljništvom*, u skopu druge projektne komponente pružana je podrška jačanju kapaciteta 16 partnerskih jedinica lokalne samouprave (JLS) (Bijeljina, Bratunac, Jajce, Ključ, Laktaši, Ljubuški, Lopare, Maglaj, Nevesinje, Posušje, Prijedor, Sanski Most, Tuzla, Velika Kladuša, Zenica, Žepče), kao i 7 pridruženih kantona iz Federacije Bosne i Hercegovine (Bosansko-podrinjskom, Srednjobosanskom, Kantonu 10, Kantonu Sarajevo, Tuzlanskom, Unsko-sanskom, Zeničko-dobojskom i Zapadnohercegovačkom kantonu). Zbog odluke Vlade Republike Srpske da se povuku iz projekta, kroz projekat je od juna 2018. godine nastavljena saradnja sa 10 jedinica lokalne samouprave iz Federacije BiH – Jajce, Ključ, Ljubuški, Maglaj, Posušje, Sanski Most, Tuzla, Velika Kladuša, Zenica i Žepče.

Ukupna vrijednost ove projektne komponente iznosi 1.422.912 USD, a aktivnosti implementira UNDP. Realizovane su sljedeće aktivnosti:

3.2.1. Izgradnja kapaciteta jedinica lokalne samouprave

S obzirom na ciljeve održivosti projekta, prioritetni zadatak je izgradnja kapaciteta jedinica lokalne samouprave u oblasti vezivanja dijaspore s razvojem Bosne i Hercegovine. Sve partnerske jedinice lokalne samouprave su nastavile i/ili pokrenule aktivnosti usmjerene na unapređenje institucionalnih kapaciteta za saradnju s dijasporom: u svim jedinicama lokalne samouprave su imenovani koordinatori za dijasporu, u toku je proces poboljšanja i/ili uspostavljene novih usluga za dijasporu na lokalnom nivou (e-matičar, usluge za dijasporu u

roku od 48 sati, mobilna aplikacija za usluge dijaspori, e-usluge za investitore i sl.), u toku je mapiranje lokalne dijaspore i unošenje podataka u pripremljene registre dijaspore, izrađene su poddomene za dijasporu na službenim web stranicama jedinica lokalne samouprave, izrađeni relevantni informativni materijali usmjereni na dijasporu, te promovirane inicijative saradnje sa dijasporom putem medija.

U Bijeljini, Bratuncu, Loparama, Zenici, Žepču i Tuzli je završeno uvrštavanje koncepta migracija i razvoja u integrirane razvojne strategije (uključivanje iseljništva u lokalne razvojne strategije). U ostalim jedinicama lokalne samouprave ovaj proces je završen u okviru pilot projekta "Migracije i razvoj" provedenog 2013-2015.godine.

Održano je niz obuka za predstavnike partnerskih jedinica lokalne samouprave na sljedeće teme: strateški okvir, identifikovanje i provođenje razvojnih projekata u saradnji sa dijasporom, modaliteti i alati za saradnju sa dijasporom, identifikacija javnih usluga za dijasporu; korištenje „crowdsourcing“ inicijativa za saradnju sa dijasporom sa fokusom na portal za dijasporu u vlasništvu Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice.

Uporedo su jačani kapaciteti mreže praktičara za saradnju sa dijasporom, koja se sastoji od koordinatora za dijasporu iz partnerskih jedinica lokalne samouprave i 7 kantona s ciljem jačanja njihovih kapaciteta za efikasniju saradnju sa poslovnom dijasporom na lokalnom nivou, kao i podrška saradnji sa akademskom dijasporom. Teme obuka su bile: uvrštavanje koncepta migracija i razvoja u lokalne strateške dokumente, institucionalizacija saradnje sa dijasporom i dr. Također je održan trening za trenere od strane eksperata Globalne zajedničke inicijative za migracije i razvoj (eng. Joint Migration and Development Initiative) za 19 domaćih eksperata na temu uključivanja dijaspore u lokalni razvoj, sa nizom teoretskih modula i primjera iz prakse. Prisutni eksperti su obučeni za naknadno provođenje sličnih obuka jačanja kapaciteta u jedinicama lokalne samouprave.

Za dalje razvojne inicijative koje uključuju dijasporu ključno je ovakvo povećanje svijesti i kapaciteta o konceptu migracija i razvoja kako kroz programe obuke, tako i tehničku pomoć jedinicama lokalne samouprave (uključivanje migracija u strateške razvojne dokumente, mapiranje dijaspore, identifikacija javnih usluga za dijasporu), a koja će se permanentno pružati partnerskim jedinicama lokalne samouprave do kraja projekta.

U cilju jačanja kapaciteta jedinica lokalne samouprave za saradnju sa iseljništvom i dodatne podrške gore navedenim aktivnostima, Ministarstvo je 20.11.2017.godine organiziralo potpisivanje memoranduma o saradnji sa jedinicama lokalne samouprave uključenim u projekat "Dijaspora za razvoj", jedinicama lokalne samouprave korisnicima grant sredstava Ministarstva u oblasti iseljništva u 2014, 2015. i 2016. godini i jedinicama lokalne samouprave koje su izrazile poseban interes za razvoj saradnje sa iseljništvom. Memorandum je potpisan sa ukupno 29 jedinica lokalne samouprave i to: Bihać, Bijeljina, Bosanski Petrovac, Bratunac, Brod, Čelinac, Doboj, Donji Vakuf, Gradačac, Jajce, Kladanj, Ključ, Kreševo, Laktaši, Ljubuški, Lopare, Maglaj, Nevesinje, Novi Grada Sarajevo, Posušje, Prijedor, Sanski Most, Sokolac, Usora, Velika Kladuša, Zavidovići, Zenica, Žepče i Živinice.

Svrha potpisivanja memoranduma je da se kroz ostvarivanje međusobne saradnje i zajedničkog interesa, doprinese realizaciji aktivnosti predviđenih Politikom o saradnji sa iseljeništvom, kao i realizaciji aktivnosti u vezi sa sveopćim unapređenjem saradnje sa iseljeništvom, pružanju kvalitetnijih usluga iseljeništvu i uključivanju iseljeništva u razvoj Bosne i Hercegovine. U skladu sa Memorandumom, saradnja se odvija u oblasti jačanja kapaciteta jedinica lokalne samouprave za saradnju sa iseljeništvom i uključivanje iseljeništva u lokalni razvoj, prikupljanju i razmjeni podataka o iseljeništvu, razmjeni iskustava i dobrih praksi. U 2017. godini Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH je u Sarajevu organizirao obuku za predstavnike jedinica lokalne samouprave na temu „Komunikacija sa iseljeništvom i unapređenje usluga za iseljeništvo na lokalnom nivou“. Obuci su prisustvovali predstavnici jedinica lokalne samouprave: Grad Doboj, Općina Kladanj, Općina Zavidovići, Općina Bosanski Petrovac, Općina Kreševo, Opština Brod, Općina Novi Grad Sarajevo, Grad Bihać, Općina Usora i Vlada Brčko Distrikta BiH. U 2018. godini Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH je u Neumu organizirao obuku za predstavnike jedinica lokalne samouprave na temu „Izazovi i mogućnosti unapređenja saradnje jedinica lokalne samouprave sa iseljeništvom“. Obuci su prisustvovali koordinatori za dijasporu iz jedinica lokalne samouprave: Opština Brod, Grad Doboj, Općina Donji Vakuf, Općina Kladanj, Opština Sokolac, Općina Usora, Općina Zavidovići i Općina Živinice.

3.2.2. Podrška zajedničkim inicijativama jedinica lokalne samouprave i iseljeništva

Kroz projektni fond u ukupnoj vrijednosti od 450.000 USD podržane su konkretne inicijative koje povezuju iseljeništvo sa lokalnim zajednicama u Bosni i Hercegovini iz kojih potiču i doprinose lokalnom ekonomskom razvoju, generiraju prihode i stvaraju nova radna mjesta s fokusom na poticanje investicija iseljeništva. U 2017. godini, iz Projektnog fonda je dodijeljena finansijska podrška za 10 partnerskih jedinica lokalne samouprave za realizaciju zajedničkih projekata sa dijasporom (po jedan u svakoj JLS), dok su u 2018.godini odobrene tri dodatne razvojne inicijative u saradnji sa dijasporom u Tuzli, Zenici i Žepču. Ukupna vrijednost 10 projekata odobrenih u 2017.godini iznosi 1.190.651 KM uključujući sredstva iz projektnog fonda u iznosu od 522.188 KM, obavezno sufinansiranje jedinica lokalne samouprave u iznosu od 142.018 KM ili 27% u odnosu na sredstva iz Projektnog fonda i sufinansiranje dijaspore i ostalih partnera na projektu u iznosu od 665.744 KM (uključujući paralelno sufinansiranje i doprinos u naturi), što je za 27% više od iznosa projektnog fonda.

U nastavku je lista 10 odobrenih zajedničkih projekata JLS i dijaspore u 2017.godini:

JLS	Naziv projekta	Partneri	Očekivani rezultati
Općina Jajce	Kreiranje novih radnih mjesta u saradnji sa dijasporom (rekonstrukcija proizvodnog pogona)	Poduzetnik iz dijaspore, Služba za zapošljavanje Srednjobosansko g kantona, mediji.	Održavanje obuke za 20 nezaposlenih osoba, kreiranje 6 novih radnih mjesta, uspostavljanje usluge e-matičara i održavanje B2B susreta u okviru „Dana dijaspore“.

Općina Ključ	Razvoj tržišta rada u partnerstvu sa dijasporom	S.E.C. Ključ d.o.o., KOFIX d.o.o., ČAJA DRVOSTIL d.o.o., Služba za zapošljavanje Unsko-sanskog kantona, Radio Ključ	Održavanje obuke za 15 nezaposlenih osoba, kreiranje 6 novih radnih mjesta, uspostavljanje Ureda za dijasporu, emitovanje radijskog programa za dijasporu i održavanje B2B susreta u okviru „Dana dijaspore“.
Opština Laktaši	Dijaspora u Laktašima kroz privredu i kulturu	Turistička organizacija opštine Laktaši, 8 privatnih kompanija, predstavnici dijaspore	Otvaranje najmanje 11 radnih mjesta, otvaranje najmanje jedne registrovane djelatnosti (kućna radinost) u sferi ženskog poduzetništva, održavanje obuke za minimalno 20 žena, organizacija B2B susreta u okviru „Dana dijaspore“ i organizacija sajma „Laktaši etno 2017“.
Općina Ljubuški	Uvezivanje domaćih poljoprivrednika sa dijasporom (povećanje konkurentnosti proizvođača krompira na tržištu)	Predstavnici dijaspore, poljoprivredna zadruga Plodovi zemlje	Povećanje prihoda za 185 članova poljoprivredne zadruge <i>Plodovi zemlje</i> , održavanje obuke za članove zadruge, uspostavljen e-matičar za dijasporu i unaprijeđena web stranica općine sa modulom za dijasporu i registrom dijaspore.
Općina Maglaj	Općina Maglaj i dijaspora – zajedno za razvoj	Mješovita srednja škola Maglaj, Fine Life Group d.o.o. Maglaj, Bontex d.o.o. Maglaj (vlasnik iz dijaspore)	Održavanje obuke za 20 kandidata u dva trening centra, otvaranje minimalno 11 novih radnih mjesta, uspostavljanje platforme za dijasporu i online aplikacije za registraciju dijaspore na zvaničnoj web stranici.
Opština Nevesinje	Unapređenje obima i kvaliteta usluge bolnice Nevesinje kroz saradnju sa dijasporom (prenos znanja iz dijaspore)	Bolnica Nevesinje, Udruženje Nevesinjaca u Beogradu	Održavanje specijalističke obuke za 2 ljekarska tima od ukupno 11 članova, zapošljavanje 6 doktora specijalista, održavanje B2B susreta u okviru „Nevesinjske olimpijade“, povećanje prihoda u lokalnim hotelskim i ugostiteljskim objektima.
Općina Posušje	Posušje i dijaspora za budućnost sa CNC tehnologijama(prenos	Sole d.o.o Hrvatska, Srednja strukovna škola	Uspostavljanje formalnog kurikulumu obuke za CNC operaterstvo, obučavanje trenera

	znanja iz dijaspore)	Posušje	CNC operatera, održavanje obuke za 20 mladih nezaposlenih osoba za CNC operatera (minimalno 7 žena), zapošljavanje minimalno 6 mladih osoba, pokretanje greenfield investicije u Posušju.
Grad Prijedor	Partnerstvo dijaspore i Grada Prijedora u funkciji razvoja lokalne ekonomije (prenos znanja iz dijaspore)	CROMEX d.o.o., Agencija za ekonomski razvoj grada „PREDA-PD“.	Održavanje obuke za 7 mladih nezaposlenih osoba, kreiranje 4 nova radna mjesta, održavanje B2B susreta, te razvijanje web platforme za dijasporu.
Općina Sanski Most	Unapređenje kvaliteta radne snage u metaloprerađivačkom sektoru u saradnji sa dijasporom (prenos znanja iz dijaspore)	REMUS Innovation d.o.o., CNC Lab d.o.o.	Održavanje obuke za 45 nezaposlenih mladih osoba, kreiranje 25 novih radnih mjesta i izrada registra poslovne dijaspore u saradnji sa mjesnim zajednicama.
Općina Velika Kladuša	Pokretanje razvojnih aktivnosti Općine Velika Kladuša u saradnji sa dijasporom (pletenje specijaliziranog namještaja i dispečerska kompanija čiji su osnivači osobe iz dijaspore koji rade za američko tržište).	Alatuša d.o.o. Velika Kladuša, E&B Trans d.o.o., građani iz dijaspore, Sportski savez Općine Velika Kladuša	Održavanje obuke za 35 osoba i zapošljavanje minimalno 23 nezaposlenih osoba, primarno žena, uspostavljanje start-up programa za mlade u saradnji sa dijasporom koji će rezultirati sa 3 poslovne ideje i kreiranje Strategije komunikacije sa dijasporom.

Kroz implementaciju navedenih projekata do sada je osigurano 117 novih radnih mjesta, ostvareno povećanje prihoda za 185 domaćinstava, uspostavljanje ili unapređenje 7 novih javnih usluga za dijasporu na lokalnom nivou (poput ureda za dijasporu, e-registra, usluge za dijasporu u roku od 48 sati, interaktivne poddomene za dijasporu na službenim web stranicama jedinica lokalne samouprave, itd.).

Do kraja 2018.godine predviđena je realizacija sljedećih aktivnosti: završetak implementacije 3 zajednička projekta sa dijasporom odobrenih 2017. godine koji su gore pomenuti (Jajce, Ključ i Velika Kladuša), početak implementacije 3 nova projekta (u Zenici, Žepču i Tuzli), nastavak jačanja kapaciteta i znanja koordinatora za dijasporu na lokalnom i kantonalnom nivou za sistematiziranu i efikasnu saradnju sa dijasporom, kao i podrška uspostavljanju javnih usluga za dijasporu i informatičko-komunikacijskih rješenja, te organizacija B2B susreta sa dijasporom.

U nastavku je lista 3 odobrena zajednička projekta JLS i dijaspore u 2018.godini:

Grad Zenica	Podrška zapošljavanju u metaloprerađivačkoj industriji u Gradu Zenici u saradnji sa dijasporom	Fuel Boss, renomirana firma u metaloprerađivačkoj industriji, osnovana od strane predstavnika dijaspore sa područja grada Zenice.	Kreirana i provedena dva programa stručnog usavršavanja za potrebe poslova zavarivača i bravara/cjevara koji će pohađati 40 mladih i nezaposlenih osoba, od kojih će najmanje 15 dobiti stalno zaposlenje u firmi. Mapiranje dijaspore i rekonstruisana zvanična web stranica Grada Zenice sa ugrađenim modulom za dijasporu i e-uslugom za dijasporu.
Općina Žepče	RAST zaJEDNO sa dijasporom	Marić projekti, firma pokrenuta od strane poduzetnika iz dijaspore. Posluje u sektoru metalne industrije.	Kreiran i proveden program stručnog usavršavanja za 10 osoba od kojih će najmanje 6 osoba biti zaposleno u firmi <i>Marić projekti</i> . Prikupljeni podaci o dijaspori u saradnji, rekonstruisana općinska web stranica i uspostavljene dvije usluge za dijasporu (e-matičar i e-poslovni asistent). održan poslovno-investicijski forum sa poslovnom dijasporom.
Grad Tuzla	Unapređenje konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje uz podršku dijaspore	Poljoprivredna zadruga Agropromet Tuzla preko koje će se vršiti otkup i izvoz ljutih paprika (u Luksemburg).	Kreirana i provedena dva programa stručnog usavršavanja za 21 poljoprivrednog proizvođača na teme regenerativna agrikultura i organske proizvodnje visokonutricione hrane, te kreiran i proveden program treninga za 3 inženjera poljoprivrede na temu osnivanje i upravljanje malim farmama. 21 poljoprivredni proizvođač opremljen opremom za proizvodnju ljutih paprika. Poljoprivredna zadruga Agropromet Tuzla opremljena opremom za pakovanje i distribuciju gotovih proizvoda. Rekonstruisana zvanična web stranica Grada Tuzle sa ugrađenim modulom za dijasporu i uspostavljena jedna e-usluga za dijasporu.

Napomena: Iz razloga povlačenja Republike Srpske iz projekta "Dijaspora za razvoj" od juna 2018.godine obustavljene su dalje projektne aktivnosti u ovom entitetu (te nisu pokrenuti projekti u Bratuncu, Bijeljini i Loparama), a Projektni odbor projekta "Dijaspora za razvoj" je na sastanku održanom 28.05.2018. godine donio odluku da se za sada jedna trećina finansijskih sredstava iz projekta namijenjenih za aktivnosti u Republici Srpskoj preusmjeri na druge aktivnosti. Nakon gore navedenog, u projekat je uključen Grad Tuzla kao punopravni partner na projektu.

3.3. KOMPONENTA 3: Podrška prenosu znanja i zajedničkim investicijama

U skladu sa Politikom o saradnji sa iseljeništvom tačka 3.2. *Mobilizirati investicione i finansijske resurse iseljništva* i tačka 3.3. *Mobilizirati ljudske potencijale, znanja i vještine iseljništva*, u okviru projekta "Dijaspora za razvoj" realizirane su aktivnosti prenosa znanja iz iseljništva u privatni sektor u BiH, te aktivnosti na unapređenju ekonomske i investicijske saradnje sa iseljeništvom. Ova projektna komponenta je u vrijednosti 2.046.799 USD a aktivnosti implementira UNDP.

Realizovane su sljedeće aktivnosti:

3.3.1. Prenos znanja u privatni sektor

Tokom 2017. i 2018.godine pokrenut je niz intervencija s ciljem maksimiziranja doprinosa dijasporne ekonomskom razvoju BiH. Projekat je vodio i omogućio ekonomsko i poslovno učešće dijasporne u BiH putem fonda za prenos znanja i vještina, B2B povezivanja, podrške interakciji temeljenoj na interesima i razmjeni između poduzeća iz dijasporne i BiH, što se pretočilo u nova radna mjesta i investicije. Angažiran je širok raspon relevantnih domaćih institucija i organizacija, poslovnih mreža iz dijasporne i BiH, stručnjaka i drugih relevantnih aktera kako bi se stimulirali i podržavali konkretni rezultati ekonomskog razvoja.

Projekat je objavio Javni poziv za prenos znanja kako bi omogućio i olakšao prenos znanja, vještina i kapaciteta iz poslovne dijasporne i akademske zajednice na predstavnike privatnog sektora u BiH, uključujući uvođenje novih tehnologija. Ukupna podrška u ovu svrhu iznosi oko 470.000 USD za cijelo trajanje projekta. Aktivnosti su implementirane i namijenjene privatnom sektoru te su rezultirale boljom konkurentnošću, širenjem tržišta, uključujući pristup globalnim tržištima, povećanju lanca vrijednosti, jačanju investicija i stvaranju novih radnih mjesta u BiH.

Projekat je kroz ovu inicijativu podržao 34 poslovna subjekta, te je 127 osoba primilo potrebne vještine i znanja iz dijasporne ili posredstvom dijasporne. Kroz ovu podršku je do sada otvoreno 69 radnih mjesta (a očekuje se da će se otvoriti još najmanje 30 radnih mjesta do kraja projekta). U pitanju su subjekti koji posluju u sektorima prerađivačke industrije (prerada drveta, metala i hrane, tekstilna industrija) i informacionih tehnologija. Implementirane

aktivnosti su stimulirale, olakšale i doprinijele konkretnim rezultatima ekonomskog razvoja, do novih radnih mjesta i investicija u BiH.

3.3.2. Unapređenje ekonomske i investicijske saradnje

Sredinom 2018. godine kroz projekat je kreiran investicijski fond u iznosu od 1,4 miliona KM u saradnji sa Razvojnou bankom FBiH, a za grantove za podršku investicijama realizovanim u saradnji sa iseljeništvom. U toku je finalna evaluacija za 7 investicijskih projekata koji će nakon realizovane investicije kreirati 167 novih radnih mjesta i generisati preko 5 miliona KM ukupnih investicija.

U cilju podrške poduzetništvu, s naglaskom na mlade, u novembru 2017. godine projekat je objavio Javni poziv za razvoj poduzetništva i podršku za start-upe, otvoren za nevladin sektor u BiH (npr. centri znanja, akceleratori, inkubatori poduzeća, razvojne organizacije itd.). Ovim procesom angažiran je INTERA Tehnološki park iz Mostara. Kroz ovu aktivnost, zvanu D4STARTUPS pružena je podrška start-up timovima koji su uz podršku mentora iz dijasporo dobili direktan angažman sa privatnim sektorom kako bi im riješili, na bazi ICT rješenja, realne i specifične industrijske probleme sa kojima se firme svakodnevno suočavaju. U aprilu 2018.god. je više od 30 mladih iz cijele Bosne i Hercegovine učestvovalo u hakatonu tokom kojeg su razvijena softverska rješenja za stvarne probleme za domaće kompanije u poljoprivredi, turizmu i metalnoj industriji. Kao rezultat toga, uspostavljeno je 5 start-up-ova koje rade na rješenjima problema koje su im predstavile već postojeće kompanije - Feal, Lasta Travel, Mljekara Pađeni, Nobel Corporation i Zalmo. Svi timovi imaju na raspolaganju mentore iz dijasporo - vrhunske IT stručnjake koji su stekli svoje iskustvo u inostranstvu. Cilj aktivnosti je da se uspostavi poslovna saradnja između mladih, novonastalih i već postojećih firmi u BiH. U okviru D4STARTUPS organizovano je i niz besplatnih obuka na kojima je preko 100 mladih budućih poduzetnika usvojilo potrebna znanja i vještine.

Poduzete su brojne aktivnosti kako bi se potaknula interakcija i razmjena između privatnog sektora u BiH i dijasporo. Ukupno je organizovano 11 B2B susreta u saradnji sa jedinicama lokalne samouprave, poslovnim mrežama i stručnjacima u dijaspori.

Kroz dosadašnje B2B sastanake postignuti su sljedeći rezultati:

- Nakon održanog Poslovno investicijskog foruma sa dijasporom u okviru Nevesinjske olimpijade (august 2017.), poduzetnik iz dijasporo je pokrenuo investiciju od 200.000 KM i u suvlasništvu sa privrednikom iz Nevesinja osnovao kompaniju ALLKOP d.o.o. za proizvodnju PVC profila za građevinarstvo. Kompanija do sada ima 5 zaposlenih i u planu je dalje širenje.
- Nakon održanog Poslovno investicijskog foruma sa dijasporom u Bijeljini (decembar 2017.), predstavnik dijasporo je obezbjedio potrebne certifikate i formirao preduzeće Obic Export-Import za otkup smrznutog jagodičastog voća i izvoz u SAD. Do sada su u kompaniji uposlene 2 osobe.
- Kao rezultat Susreta općinskog rukovodstva sa dijasporom u Maglaju (decembar 2017.) predstavnik dijasporo je pokrenuo investiciju od 100.000 KM. U pitanju je

privatni starački dom za pokretne i nepokretne u Maglaju. Trenutno je uposleno 9 osoba, a plan je proširiti broj uposlenih do 20. Kapacitet doma je do 50 korisnika.

- Nakon održanih B2B sastanaka u okviru Prvog poslovnog skupa Kozaračke dijasporu u Kozarcu (juli 2017.), predstavnik dijaspore je započeo korake ka investiciji u vrijednosti od 1 milion USD zajedno sa kompanijom K. Scharen AG iz Švicarske koja se bavi proizvodnjom metalnih sklopova. U pitanju je pokretanje nove kompanije pod nazivom SB Laser d.o.o. koja će biti potpuno fokusirana na izvoz i planira zaposliti minimalno 5 radnika u 2018. godini.
- Nakon održanog događaja Poslovni forum i B2B sastanci u sektoru housinga u Cirihi (novembar 2017.), kompanija MEGADRVO koja se bavi proizvodnjom namještaja je ostvarila značajne kontakte i ušla u pregovore sa kompanijom iz Švicarske Möbel Pfister AG (www.pfister.ch), što će rezultirati novim klijentima i širenjem poslovanja na tržište Švicarske. Predstavnici Möbel Pfister AG, kao najvećeg švicarskog maloprodajnog poduzeća, posjetili su još dva poduzeća u BiH kao rezultat ove posjete.

4. PRIJEDLOG ZAKLJUČAKA

Imajući u vidu navedeno, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice predlaže Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da, nakon razmatranja Izvještaja o sprovođenju projekta "Dijaspore za razvoj", donese sljedeće

Z A K L J U Č K E

1. Usvaja se "Izvještaj o sprovođenju projekta Dijaspore za razvoj".
2. Zadužuje se Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine da nastavi sa aktivnostima na projektu "Dijaspore za razvoj".